

Załącznik
do uchwały nr .....
Rady Miejskiej w Nysie
z dnia .....

Lokalny Plan
Rozwoju Ekonomii Społecznej Gminy Nysa
na lata 2023 – 2030

Nysa, sierpień 2023 r.

Spis treści

Wykaz skrótów:	3
Wstęp	4
Kontekst legislacyjny Planu	4
Definicja pojęcia „Ekonomia Społeczna”	7
Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy Nysa	8
Położenie	8
Sytuacja demograficzna	10
Pomoc Społeczna	13
Organizacje pozarządowe w Gminie Nysa	21
Rynek pracy	21
Sytuacja osób niepełnosprawnych	23
Działania Gminy Nysa w zakresie pobudzania ekonomii społecznej	25
Mieszkalnictwo komunalne	26
Usługi asystenckie i wspomagające osoby potrzebujące wsparcia	29
Klauzule społeczne	39
Aktywizowanie społeczności lokalnej	39
Analiza SWOT zasobów Nysa	44
Zakładane cele i działania Planu	46
Podsumowanie	48
Monitoring	49
Materiały źródłowe	50

Wykaz skrótów:

Gmina – Gmina Nysa

JST – jednostka samorządu terytorialnego

CIS – Centrum Integracji Społecznej

DDP – Dzienny Dom Pobytu

KIS – Klub Integracji Społecznej

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

WTZ – Warsztaty Terapii Zajęciowej

ZAZ – Zakład Aktywności Zawodowej

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

PES – podmiot ekonomii społecznej

PZS – podmiot zatrudnienia socjalnego

PS – przedsiębiorstwo społeczne

NGO – organizacje pozarządowe

PZP – Prawo Zamówień Publicznych

Plan - Lokalny Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej Gminy Nysa na lata 2023 – 2030

ES – Ekonomia Społeczna

Wstęp

W celu usystematyzowania i sprawnej realizacji działań mających na celu rozwój ekonomii społecznej w Gminie Nysa opracowany został Lokalny Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej dla Gminy Nysa na lata 2023-2030. Niniejszy dokument ma na celu zwiększenie efektywności współpracy podmiotów zarówno w roli partnera, kontrahenta czy też doradcy, przy pomocy samorządu jako instytucji wspierającej. Głównym celem Planu jest optymalne wykorzystanie lokalnych zasobów do osiągnięcia postępu zarówno w aspekcie społecznym, jak i gospodarczym. Wyznaczone cele i zadania są zbiorem rekomendacji i propozycji, których realizacja przyczyni się do lepszego wykorzystania lokalnych zasobów dla rozwoju społecznego i gospodarczego.

W kontekście tego planu, ekonomia społeczna jest rozumiana szeroko jako narzędzie rozwoju lokalnego, wykorzystujące mechanizmy gospodarcze w celu osiągnięcia celów społecznych. Bliżej jej do gospodarki społecznej rozumianej jako system przedsiębiorstw i organizacji oraz właściwych im uregulowań prawnych, mających na celu wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Całość procesu przygotowania Planu oparto na diagnozie sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, którą sporządzono na podstawie dostępnych danych wtórnych Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nysa, Strategii Rozwoju Gminy nysa na lata 2014-2023, Strategii Rozwiązywania problemów Społecznych na lata 2016-2023 oraz Programu na rzecz Seniorów w Gminie Nysa na lata 2014 – 2023.

Kontekst legislacyjny Planu

Uchwałą Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2019 r. przyjęty został *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej (KPRES)* będący elementem systemu dokumentów strategicznych służących realizacji Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030 – Trzecia Fala Nowoczesności. „W roku 2023 ekonomia społeczna stanowi ważny czynnik wzrostu zatrudnienia, spójności społecznej oraz rozwoju gospodarczego” to cel nadrzędny KPRES, który został następnie sformułowany jako cel strategiczny określony: „Do roku 2023 podmioty ekonomii społecznej staną się ważnym elementem aktywizacji osób w trudnej sytuacji na rynku pracy oraz dostarczycielem usług użyteczności publicznej działającym we wspólnotach samorządowych”

Realizacji tak określonych celów służyć mają 4 cele operacyjne, wśród których, jako najistotniejszy dla niniejszego opracowania wymienić należy Cel operacyjny 1: Odpowiedzialna wspólnota. Wzmocnienie roli podmiotów ekonomii społecznej we wspólnotach samorządowych.

W ramach Regionalnych Programów Operacyjnych preferencyjnie będą traktowane przedsięwzięcia mające na celu powstawanie i rozwój środowiskowych form opieki nad dziećmi, osobami

niepełnosprawnymi, osobami mającymi problemy ze zdrowiem psychicznym, osobami starszymi, osobami wykluczonymi społecznie bądź zagrożonymi wykluczeniem społecznym.

Tym samym finansowane będą projekty wspierające:

- podmioty opieki nad dzieckiem do lat 3, w tym żłobki (m.in. przyzakładowe), kluby dziecięce, oddziały żłobkowe oraz działania na rzecz zwiększania liczby miejsc w istniejących instytucjach,
- usługi opiekuńcze nad osobami zależnymi,
- usługi asystenckie dla osób niepełnosprawnych,
- usługi wspierania rodziny, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej,
- rozwój mieszkań chronionych, wspomaganych i treningowych.

W projekcie założeń do ustawy o ekonomii społecznej i ekonomii solidarnej, w zakresie usług społecznych, znajdziemy natomiast następujące zapisy:

„Podmioty ekonomii społecznej i solidarnej uczestniczą w procesie realizacji zadań użyteczności publicznej w samorządzie terytorialnym, poprzez: współdziałanie w badaniu potrzeb i planowaniu świadczenia usług społecznych użyteczności publicznej na poziomie gminnym / powiatowym (co zostało opisane w Rozdziale III projektu założeń) oraz realizację zadań użyteczności publicznej w zakresie usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego”.

oraz:

„Zadania użyteczności publicznej w zakresie usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego powinny być realizowane:

- przez jednostki samorządu terytorialnego samodzielnie lub jednostki przez siebie kontrolowane w trybie tzw. „in house”,
- w trybie partnerstwa, co wymagać będzie zmian w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wprowadzających nowy rozdział o partnerstwie publiczno-społecznym, określającym tryb wyboru partnera spoza sektora finansów publicznych na podobnych zasadach, jak w przypadku przepisów ustawy o zasadach wspierania polityki rozwoju,
- zlecenie podmiotom ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstwom społecznym zadań publicznych w trybie powierzenia usług społecznych użyteczności publicznej oraz w trybie wspierania zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego w ramach przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

W ramach zamówień publicznych można także określić wymagania o charakterze społecznym związane z realizacją zamówienia, m.in. poprzez zobowiązanie wykonawców do zatrudnienia osób z określonych grup, czy też doprecyzowanie formy zatrudnienia osób wykonujących wskazane czynności w ramach realizacji zamówienia.

Rozwiązania uwzględnione w ustawie z dnia 11 września 2019r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2021r. poz. 1129 z późn. zm), dalej „pzp” pozwalają osiągać różne korzyści społeczne, ale koncentrują się one przede wszystkim na:

- zwiększaniu stabilności zatrudnienia i bezpieczeństwa socjalnego pracowników,
- zatrudnianiu oraz integracji zawodowej i społecznej osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ułatwianiu dostępu do zamówień publicznych podmiotom prowadzącym integrację społeczną i zawodową osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, spółdzielniom socjalnym,
- dostosowaniu przedmiotu zamówienia do potrzeb jego użytkowników, w szczególności osób z niepełnosprawnościami,
- stosowaniu w realizacji zamówienia produktów lub usług posiadających etykiety społeczne.

Przepisy pzp pozwalają zamawiającym określać warunki udziału w postępowaniu o zamówienie publiczne, warunki dotyczące przedmiotu realizacji zamówienia, a także kryteria oceny ofert, uwzględniając aspekty społeczne. Niekiedy wiążą się one z ograniczeniem nadrzędnej w zamówieniach publicznych zasady konkurencyjności, ale jest to ograniczenie dopuszczone prawem unijnym i krajowym, gdyż dzięki temu można osiągać istotne korzyści społeczne.

W tym samym dokumencie zdefiniowano także katalog podmiotów ekonomii społecznej:

- jednostki reintegracyjne (WTZ, ZAZ, CIS, KIS),
- podmioty prowadzące działalność w sferze pożytku publicznego, w tym organizacje pozarządowe,
- spółdzielnie (w tym spółdzielnie socjalne),
- towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych i zakłady reasekuracji, wykonujące działalność w formie towarzystwa reasekuracji wzajemnej,
- przedsiębiorstwa społeczne oraz katalog obszarów, w których możliwe jest realizowanie usług społecznych użyteczności publicznej przez podmioty ekonomii społecznej:

- 1) pomoc społeczna;
- 2) opieka nad dziećmi;
- 3) wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 4) edukacja;
- 5) ochrona zdrowia;
- 6) wspieranie osób niepełnosprawnych;
- 7) gminne budownictwo mieszkaniowe;
- 8) rewitalizacja;
- 9) kultura fizyczna, turystyka, krajoznawstwo;

- 10) ochrona środowiska i przyrody, gospodarka wodna;
- 11) wspieranie i upowszechnianie idei samorządowej;
- 12) promocja przedsiębiorczości na szczeblu lokalnym.

Powyższy przegląd obecności sektora ekonomii społecznej w kluczowych dokumentach krajowych i regionalnych dowodzi faktu, iż podmioty ekonomii społecznej są postrzegane jako integralna część społeczności lokalnych i ważny „byt”, funkcjonujący gdzieś pomiędzy sferą ekonomii i działań prospołecznych, wymiernego zysku i niewymiernych korzyści, biznesem i NGO.

Definicja pojęcia „Ekonomia Społeczna”

Idee i wartości leżące u podstaw ekonomii społecznej, z powodzeniem funkcjonującej obecnie w wielu innych krajach, są również częścią polskiego dziedzictwa narodowego, społecznego, gospodarczego.

Polska ekonomia społeczna to nieodłączna część dziedzictwa narodowego i wspólnotowego oraz bogatej tradycji myśli i ruchów społecznych i ekonomicznych kraju. Samo pojęcie ekonomii społecznej, mające wiele odniesień i definicji zarówno w wymiarze międzynarodowym, jak i do rodzimej praktyki, zostało dotąd wielokrotnie określone zarówno w dokumentach o charakterze programowym, jak również akademickim. Kategoria ta opisywana jest za pomocą cech wspólnych oraz zasad funkcjonowania identyfikujących różne podmioty funkcjonujące w obszarze ekonomii społecznej. Za takie zasady, wyróżniające podmioty ekonomii społecznej, uznaje się:

- nadrzędność celów społecznych nad celami ekonomicznymi,
- nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty nad kategoriami bezwzględnego zysku,
- autonomiczne zarządzanie i partycypacyjny proces decyzyjny,
- prowadzenie w sposób regularny działalności w oparciu o instrumenty ekonomiczne oraz ponoszeniu w związku z tą działalnością ryzyka ekonomicznego.

Ekonomia społeczna to sfera aktywności obywatelskiej i społecznej, która przez działalność gospodarczą i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu.

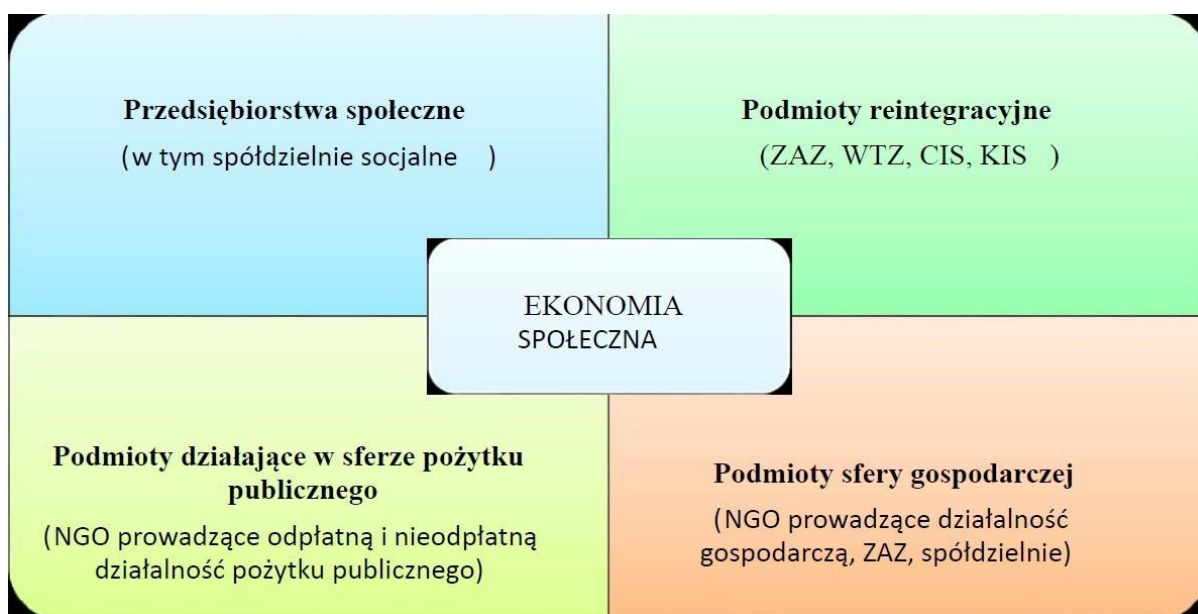
Obszar wskazany definicją ekonomii społecznej obejmuje w szczególności:

- spółdzielnie socjalne,
- warsztaty terapii zajęciowej i zakłady aktywności zawodowej,
- centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej,
- spółdzielnie pracy,

- organizacje pozarządowe,
- podmioty o działalności pożytku publicznego i wolontariaty.

Pojęcie ekonomii społecznej jest pojęciem bardzo szerokim i dotyka wielu sfer życia społecznego. Jej ważnym elementem jest przedsiębiorczość społeczna, w ramach której podmioty ekonomii społecznej prowadzą działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego, mając za zadanie aktywizację zawodową i społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub realizację usług społecznych, a także nie prywatyzują zysku lub nadwyżki bilansowej i są zarządzane w sposób partycypacyjny. Taki rodzaj działań opiera się na wzajemnym zaufaniu i gotowości do współpracy w celu zaspokojenia określonych potrzeb lub dokonania zmian w najbliższym otoczeniu. W rezultacie działalność ta stanowi otoczenie i zaplecze ekonomii społecznej, z którego przenikać mogą, zarówno pomysły na działalność, jak i zaangażowane w życie społeczności lokalnych osób dysponujących kompetencjami ułatwiającymi działanie w tym sektorze.

Rysunek 1. Podmioty ekonomii społecznej w Polsce

Źródło: Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej

Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy Nysa

Położenie

Gmina Nysa usytuowana jest w centralnej części powiatu nyskiego, w zachodniej części województwa opolskiego. Graniczy z gminami: Korfantów, Głuchołazy, Otmuchów, Pakosławice i Łambinowice oraz Prudnikiem (powiatem prudnickim).

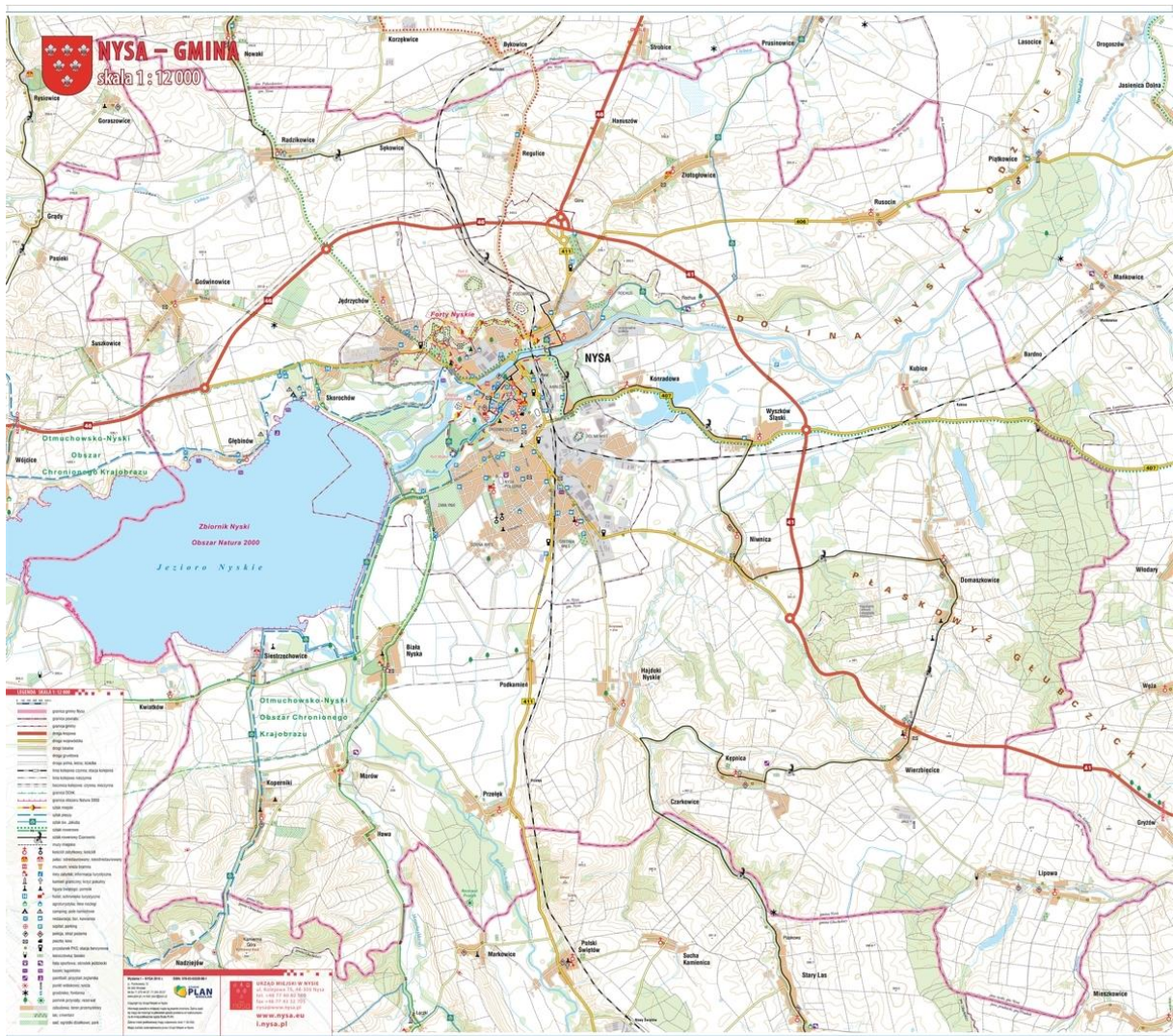

Jest gminą miejsko-wiejską, której siedzibą jest miasto Nysa. Gminę tworzy 26 sołectw: Złotogłowice, Wyszków Śląski, Skorochów, Wierzbice, Sękowice, Siestrzechowice, Regulice, Rusocin, Radzikowice, Przełęk, Niwnica, Podkamień, Morów, Lipowa, Biała Nyska, Domaszkowice, Głębinów, Goświnowice, Hajduki Nyskie, Hława, Jędrzychów, Konradowa, Koperniki, Kubice, Hanuszów, Rusocin.

Gmina Nysa zajmuje obszar 21.767 ha (218km²). Obszar gminy należy do dwóch makroregionów geograficznych: Niziny Śląskiej i Przedgórze Sudeckiego.

Położenie Nysy stanowi o jej atrakcyjności. W bliskiej odległości graniczy z Czeską Republiką, jest dobrze skomunikowana z Autostradą A4, a także z międzynarodowym lotniskiem we Wrocławiu.

Rysunek 2. Mapa gminy Nysa

Źródło: Urząd Miejski w Nysie

Sytuacja demograficzna

Gminę Nysa według danych Urzędu Miejskiego w Nysie (stan na 31.12.2022 r.) zamieszkuje 53 229 mieszkańców, w tym na pobyt stały zameldowanych jest 52 206 osób, tymczasowo zameldowanych 1 023 osoby. 40 183 osoby zamieszkują w Nysie, a pozostałe 13 046 to mieszkańcy sołectw .

Tabela 1. Populacja Gminy Nysa w latach 2017 - 2022

ROK	OGÓŁEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
2017	57 579	29 894	27 685
2018	57 272	29 811	27 461
2019	56 951	29 610	27 341
2020	56 573	29 461	27 112
2021	56 023	29 186	26 837
2022	53 229	28 361	24868

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Nysie

Mając na uwadze powyższe należy uznać, iż struktura ludności staje się niekorzystna. W strukturze demograficznej zwiększa się udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Na koniec 2022 r. 15,7% mieszkańców znajdowało się w wieku przedprodukcyjnym, 53,25% w wieku produkcyjnym, a 31% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym.

Rysunek 3. Podział populacji Gminy Nysa ze względu na wiek

Biologiczne grupy wieku – Gmina Nysa, 2021

(Źródło: GUS)

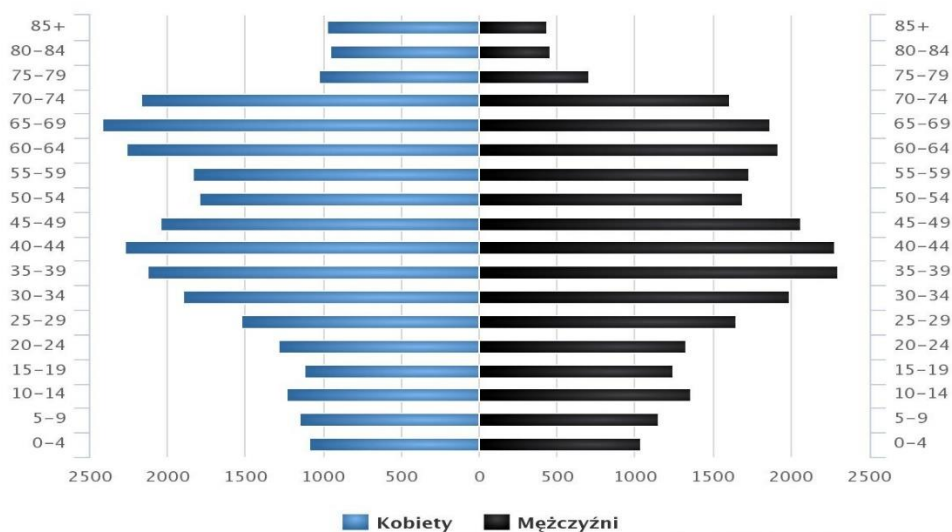
Źródło: GUS

Do najistotniejszych przyczyn starzenia się społeczeństwa można zaliczyć między innymi zmianę potrzeb konsumpcyjnych – wzrost zapotrzebowania na usługi związane z ochroną zdrowia, opieką społeczną, w tym powszechny dostęp do miejsc w placówkach dziennej opieki. Ponadto na zjawisko starzenia się społeczeństwa wpływa pośrednio szereg innych czynników, m.in. : poziom zamożności społeczeństwa, promowany model rodziny, aktywność zawodowa kobiet, wykształcenie ludności, polityka społeczna, itp. Starzenie się mieszkańców Gminy Nysa stanowi też wzrost wydatków dla gminnego budżetu, ze względu na zwiększenie jego udziału na rzecz zapewnienia m.in. usług opiekuńczych dedykowanych osobom starszym.

Rysunek 4. Piramida wieku

Piramida wieku mieszkańców gminy Nysa, 2021

(Źródło: GUS)

Zdecydowany wpływ na stan ludności w gminie ma ujemny przyrost naturalny oraz ujemny stan migracji w ostatnich latach. W 2020 roku przyrost naturalny na 1000 mieszkańców wyniósł około -6,12%. Zarejestrowano 397 urodzeń, 723 zgony. W 2021 roku według danych z GUS przyrost naturalny na 1000 ludności kształtował się na poziomie minus 8,56%. Zarejestrowano 349 urodzeń oraz 831 zgonów.

W najbliższych latach według prognozy ludności Gminy Nysa publikowanej przez GUS należy spodziewać się dalszego spadku mieszkańców.

Tabela 2. Prognoza ludności Gminy Nysa na lata 2023-2030

Płeć	Wiek	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ogółem	Ogółem	54 905	54 482	54 050	53 608	53 162	52 711	52 249	51 774
	przedprodukcyjny 0-17	8 091	8 009	7 895	7 756	7 542	7 380	7 234	7 067
	produkcyjny 18- 59/64	31 553	31 079	30 665	30 319	30 034	29 694	29 359	29 035
	poprodukcyjny 60+/65+	15 261	15 394	15 490	15 533	15 586	15 637	15 656	15 672
Mężczyźni	Ogółem	26 359	26 153	25 940	25 726	25 514	25 294	25 070	24 838
	przedprodukcyjny 0-17	4 125	4 074	4 006	3 933	3 826	3 744	3 658	3 586
	produkcyjny 18- 64	16 967	16 691	16 499	16 318	16 163	15 981	15 840	15 665
	poprodukcyjny 60+/65+	5 267	5 388	5 435	5 475	5 525	5 569	5 572	5 587
Kobiety	Ogółem	28 546	28 329	28 110	27 882	27 648	27 417	27 179	26 936
	przedprodukcyjny 0-17	3 966	3 935	3 889	3 823	3 716	3 636	3 576	3 481
	produkcyjny 18- 59	14 586	14 388	14 166	14 001	13 871	13 713	13 519	13 370
	poprodukcyjny 60+/65+	9 994	10 006	10 055	10 058	10 061	10 068	10 084	10 085

Źródło: GUS

Pomoc Społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia.

Jednostką organizacyjną pomocy społecznej w gminie Nysa jest **Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie**. Jego siedziba mieści się w Nysie przy ul. Komisji Edukacji Narodowej 1A. Oprócz zadań określonych ustawą o pomocy społecznej, Ośrodek wykonuje zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii i ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. OPS przyznaje i wypłaca dodatki z rządowych programów.

Krąg osób korzystających z różnorodnych form wsparcia jest szeroki i odzwierciedla aktualne problemy lokalnej społeczności związane z zatrudnieniem, sytuacją zdrowotną, problemami opiekuńczo – wychowawczymi, przemocą domową i zabezpieczeniem społecznym. W 2021 roku Ośrodek udzielił świadczeń 956 rodzinom tj. 1641 osobom w rodzinie, co stanowi 3,1% mieszkańców Gminy Nysa. W liczbie tej, nie ma rodzin objętych wyłącznie pracą socjalną oraz rodzin otrzymujących dodatki mieszkaniowe, świadczenia rodzinne i alimentacyjne, które mimo, iż są wypłacane przez Ośrodek Pomocy Społecznej, nie są świadczeniami z pomocy społecznej. Wśród typów rodzin objętych pomocą społeczną największą grupę stanowią jednoosobowe gospodarstwa domowe. Główne powody udzielania pomocy społecznej to przede wszystkim, długotrwała choroba – 637 rodzin, ubóstwo – 547 rodzin, niepełnosprawność – 514 rodzin. Natomiast w 2022 roku Ośrodek udzielił świadczeń 872 rodzinom tj. 1.531 osobom w rodzinie, co stanowi 2,9% mieszkańców Gminy Nysa. W liczbie tej, nie ma rodzin objętych wyłącznie pracą socjalną oraz rodzin otrzymujących dodatki mieszkaniowe, świadczenia rodzinne i alimentacyjne, które mimo, iż są wypłacane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie, nie są świadczeniami z pomocy społecznej. Wśród typów rodzin objętych pomocą społeczną największą grupę stanowią jednoosobowe gospodarstwa domowe. Główne powody udzielania pomocy społecznej to przede wszystkim, długotrwała choroba – 603 rodzin, ubóstwo – 462 rodzin, niepełnosprawność – 473 rodzin.

Proces starzenia się społeczeństwa stawia przed polityką społeczną gminy nowe wyzwania, związane nie tylko z zabezpieczeniem podstawowych potrzeb bytowych osób starszych, ale również potrzeb wyższego rzędu, wpływających na wzrost jakości ich życia. Konsekwencją procesu starzenia się społeczeństwa będzie wzrost liczby osób chorych, z niepełnosprawnością, a co za tym idzie, wzrost

zapotrzebowania na różnego rodzaju formy pomocy i wsparcia. Pomoc ta powinna polegać na tworzeniu, poprawie i/lub utrzymaniu statusu społecznego, bezpieczeństwa i jakości życia osób starszych oraz stwarzaniu możliwości ich udziału w kulturze i życiu społecznym, co zwiększa ich szanse na prowadzenie aktywnego i niezależnego życia.

W celu realizacji powyższych działań na terenie gminy Nysa utworzono m.in.:

- 1) trzy **Kluby Senior+** - dwa Kluby Senior+ utworzono przy wsparciu środków finansowych w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020, trzeci Klub Senior+ przy wsparciu środków finansowych w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025, prowadzone przez OPS, które swoim działaniem aktywizują społecznie zapobiegając izolacji, osamotnieniu Nyskich seniorów oraz świadczą pomoc w nabywaniu umiejętności organizacji czasu wolnego. Przynależności do Klubu Senior+ wpływa pozytywnie na życie nyskich seniorów ich rozwój osobisty, a także poczucie własnej wartości. Trwają prace przygotowawcze do utworzenia kolejnego Klubu Senior+;
- 2) **Dzienny Dom Pobytu w Nysie** – jego podstawową funkcją jest wspieranie osób starszych w celu podniesienia efektywności oddziaływań pomocowych w szczególności przeciwdziałanie izolacji i marginalizacji tej grupy społecznej. Organizowane zajęcia są dostosowane do potrzeb seniorów. Korzystanie z placówki przywraca motywację do przebywania wśród innych ludzi i zachęca do aktywności;
- 3) **Klub Integracji Społecznej** funkcjonujący w ramach Ośrodka Pomocy Społecznej w Nysie. Zadaniem jego jest wspieranie osób długotrwale bezrobotnych oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z tereny gminy Nysa, korzystających ze świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej. Działalność Klubu ma umożliwić wzrost aktywności życiowej poprzez edukację personalną, zawodową i społeczną w celu samodzielnego radzenia sobie z trudnościami w życiu codziennym. Celem głównym KIS to przede wszystkim reintegracja społeczna i zawodowa osób wykluczonych społecznie;
- 4) **Centrum Integracji Społecznej w Nysie**, którego podstawowym celem jest odbudowanie i podtrzymywanie u osób mających problemy na płaszczyźnie społecznej i zawodowej, zdolności do samodzielnego i efektywnego pełnienia ról społecznych oraz samodzielnego poruszania się po rynku pracy, prowadzącego do zatrudnienia w różnych formach: u pracodawcy, samozatrudnienia - pracy na własny rachunek lub w spółdzielni socjalnej;

Ponadto w Gminie działają:

- **Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Caritas Diecezji Opolskiej Rejon Nysa** – celem warsztatu jest aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz stwarzanie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacji powyższych celów służy

stosowanie technik terapii zajęciowej zmierzających do usamodzielnienia uczestników, poprzez wyposażenie ich w umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, a także rozwijania psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

- **Środowiskowy Dom Samopomocy Caritas Diecezji Opolskiej w Nysie** - najistotniejszym celem działalności ŚDS w Nysie jest stworzenie możliwości i poprawa jakości życia uczestników w ich własnym otoczeniu. Ponadto stworzenie podopiecznym placówki systemu wsparcia społecznego poprzez zaspakajanie ich potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i społecznych ukierunkowanych na podtrzymanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, w miarę możliwości przy współdziałaniu najbliższej rodziny.
- **Zakład Aktywności Zawodowej w Nysie** przy infirmCare non profit sp. z o.o. utworzony w Regionalnym Centrum Rehabilitacji i Integracji Społecznej w Nysie. Jego działalność skupia się na zatrudnieniu osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną. Osoby te wymagają specjalnych tzw. chronionych warunków pracy, które znajdują w nyskim ZAZ-ie.
- **Spółdzielnia Socjalna „Parasol”** - celem spółdzielni jest przywrócenie na rynek pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa oraz umożliwienie osobom bezrobotnym aktywizacji zawodowej, realizacja doniosłych społecznie celów, takich jak tworzenie więzi międzyludzkich oraz integracja społeczna osób wykluczonych, prowadzenie działalności społecznej i oświatowo-kulturowej na rzecz swoich członków oraz środowiska lokalnego, a także działalności społecznie użytecznej w sferze działań publicznych. Spółdzielnia działa od 2013 roku.
- **Centrum Integracji Społecznej Spółdzielni Socjalnej „Parasol”** - jest instytucją skierowaną do osób, które dzięki uczestnictwu w zajęciach z zakresu reintegracji zawodowej i społecznej mają szansę na zdobycie nowych umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Głównym celem istnienia Centrum jest przygotowanie osób mających problem ze znalezieniem pracy lub utrzymaniem się w pracy do samodzielnego poruszania się na rynku pracy, odbudowanie i podtrzymanie niezbędnych kompetencji do podjęcia zatrudnienia, dostosowanie się do aktualnych wymagań pracodawców. Centrum Integracji Społecznej to podmiot realizujący Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego dla każdego Uczestnika.

Podmioty ekonomii społecznej działające na terenie Gminy Nysa			
Nazwa podmiotu	Adres	Opis działalności i zakres świadczonych usług	Zakładane cele i propozycje działań na kolejne lata
Klub Integracji Społecznej	ul. Komisji Edukacji Narodowej 1A, 48-303 Nysa	Wspieranie osób długotrwale bezrobotnych oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu gminy Nysa, korzystających ze świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej. Celem głównym Klubu jest reintegracja społeczna i zawodowa osób wykluczonych społecznie. KIS przyczynia się do umożliwienia wzrostu aktywności życiowej poprzez edukację personalną, zawodową i społeczną w celu samodzielnego radzenia sobie z trudnościami w życiu codziennym. Działalność Klubu nakierowana jest na m.in. ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego, minimalizowanie skutków długotrwałego bezrobocia, reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych tym zjawiskiem, organizowanie działań o charakterze terapeutycznym i edukacyjnym, prowadzeniem poradnictwa zawodowo-psychologicznego, kształtowaniem i zwiększaniem aktywności społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> • Podnoszenie kompetencji pracowników KIS – m.in. przeprowadzenie szkoleń z zakresu ekonomii społecznej np. w zakresie: Społeczna gospodarka rynkowa, a ekonomia społeczna, diagnoza społeczno-gospodarcza wspólnot lokalnych na zasadzie partycypacyjnej, powoływanie i funkcjonowanie centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, reintegracja społeczna i zawodowa grup dysfunkcyjnych, społeczna odpowiedzialność biznesu, zarządzanie strategiczne na poziomie lokalnym, innowacje w zakresie przedsiębiorczości społecznej itp. • Współpraca z pracownikami socjalnymi z sekcji ds. aktywizacji zawodowej działającej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Nysie. Pracownicy socjalni OPS Nysa z sekcji ds. aktywizacji zawodowej będą dodatkowym wsparciem w doborze odpowiedniej ścieżki aktywizacji zawodowej dla osób zainteresowanych – według zapotrzebowania. • Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Nysie – m.in. zapoznanie się z ofertami na lokalnym rynku pracy, przekazanie ofert pracy dostępnych na lokalnym rynku np. w zakresie opieki nad osobami starszymi i/lub niepełnosprawnymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Nysie. • W momencie pozyskania odpowiednich środków finansowych zostaną przeprowadzone działania na rzecz wyposażenia Klubu Integracji Społecznej

			<p>w niezbędny sprzęt teleinformatyczny i elektroniczny m.in. laptopy, urządzenia wielofunkcyjne itp. jak również zostaną podjęte kroki mające na celu rozszerzenie zakresu działalności KIS. Rozszerzanie działań KIS będzie mogło przebiegać w ramach projektów oraz współpracy z innymi instytucjami.</p>
<p>Centrum Integracji Społecznej w Nysie</p>	<p>ul. Poznańska 3, 48-300 Nysa</p>	<p>Misją Centrum Integracji Społecznej w Nysie jest odbudowywanie i podtrzymywanie u osób wykluczonych społecznie zdolności do samodzielnego i efektywnego pełnienia ról społecznych oraz samodzielnego poruszania się po rynku pracy. Jednocześnie, jako samorządowy zakład budżetowy, CIS w Nysie zobowiązany jest do budowania zaplecza ekonomicznego – poprzez wypracowanie przychodu niezbędnego do realizacji zadań jednostki.</p> <p>Misja CIS jest realizowana poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) reintegrację zawodową, czyli odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach w Centrum Integracji Społecznej zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy; 2) reintegrację społeczną, czyli odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach w Centrum Integracji Społecznej umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu; 3) umożliwienie zatrudnienia wspieranego, czyli udzielenie pomocy osobie uczestniczącej w zajęciach w Centrum Integracji Społecznej w podjęciu pracy na podstawie stosunku pracy lub w podjęciu działalności gospodarczej. <p>Proces reintegracji społecznej i zawodowej odbywa się w ramach funkcjonujących warsztatów: porządkowym i pielęgnacji terenów zielonych, remontowo budowlanym</p>	<p>Poszerzenie oferty reintegracyjnej poprzez uruchomienie olejnych warsztatów. Rodzaj świadczonych w ramach nich usług pozwoli na aktywizację głównie kobiet biernych na rynku pracy oraz ludzi młodych nie posiadających kwalifikacji zawodowych. W tym celu planuje się:</p> <p>Realizowane przez CIS w Nysie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sklep socjalny - oferta sklepu skierowana zostanie przede wszystkim do osób, które znalazły się w trudnej sytuacji materialnej, są zagrożone samotnością oraz wykluczeniem społecznym. Działania sklepu ukierunkowane będą przede wszystkim na zapobieganie samotności i wykluczeniu społecznemu, przez aktywizację i integrację społeczną. Sklep miałby za zadanie zaopatrzenie ww. osób przede wszystkim w: <ul style="list-style-type: none"> • produkty spożywcze, • warzywa, • owoce, • nabiał, • produkty gospodarstwa domowego. 2. Sklep społeczny - jego asortyment składać się będzie z pozyskanych od mieszkańców przedmiotów, które następnie przejdą renowację pod okiem instruktora zawodu. Celem takiego rodzaju działalności jest ochrona środowiska naturalnego, a także wsparcie wszystkich, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji materialnej. 3. Warsztat pszczelarski w ramach którego uczestnicy CIS prowadziliby pasiekę, a produkty pracy sprzedawane

		w tym brukarskim, rękodzielniczo - szwalniczym, gastronomiczno-cukierniczym.	<p>byłyby w prowadzonym sklepie oraz wykorzystywane w produkcji cukierniczej.</p> <p>4. Warsztat poligraficzny - pozwoli na rozszerzenie oferty CIS. Usługi poligraficzne świadczone dla podmiotów zewnętrznych dały by możliwość (głównie młodym uczestnikom), na zdobycie umiejętności obsługi programów i sprzętu z zakresu poligrafii.</p> <p>5. Rozszerzenie działalności o warsztat fryzjerski i stylizacji paznokci. Nauka zawodu odbywałaby się będzie pod okiem profesjonalisty, który przygotowywałby do egzaminu czeladniczego w zawodzie fryzjer, a także uczestnicy będą mieli możliwość ukończenia kursu stylistki paznokci. Dodatkowym atutem tego typu działalności będzie świadczenie usług w bardzo atrakcyjnych cenach.</p> <p>6. Warsztat wytchnieniowo-opiekuńczy. Uczestnicy CIS pod nadzorem wykwalifikowanych opiekunów będą nabywali umiejętności w opiece, będą poznawali elementy warsztatów terapii zajęciowej. Po zakończonym programie będą przygotowani do podjęcia edukacji w zawodzie opiekuna.</p>
Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Caritas Diecezji Opolskiej Rejon Nysa	ul. Grodkowska 26, 48-300 Nysa	WTZ w ramach swojego funkcjonowania stwarza osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Powyższe cele realizowane są poprzez techniki terapii zajęciowej, które pozwalają w przyszłości na usamodzielnienie się uczestników, a także nabycie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej.	WTZ w kolejnych latach planują objąć swoimi działaniami większą liczbę uczestników.
Środowiskowy Dom Samopomocy Caritas	ul. Grodkowska 26, 48-300 Nysa	Rodzaje pomocy świadczonej w placówce dostosowane są do indywidualnych predyspozycji, potrzeb i możliwości psychofizycznych każdego uczestnika korzystającego z usług. Do podstawowych form zajęć wspierająco -	Objęcie zorganizowaną i profesjonalną opieką terapeutyczną i rehabilitacyjną osób z zaburzeniami psychicznymi, które z powodu swych ograniczeń wymagają korzystania z systemu środowiskowego wsparcia.

<p>Diecezji Opolskiej w Nysie</p>		<p>aktywizujących realizowanych w palcówce należą: zajęcia grupowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Treningi funkcjonowania w życiu codziennym - zajęcia kulinarne, zajęcia higieniczne itp. 2. Treningi umiejętności interpersonalnych rozwiązywania problemów - treningi kształtowania pozytywnych relacji ze środowiskiem, rozwiązywania problemów, treningi z zakresu autoprezentacji, trening poruszania się: w środowisku społecznym. 3. Treningi umiejętności spędzania czasu wolnego - trening rozwijania zainteresowań, udział w imprezach kulturalnych. 4. Treningi z zakresu edukacji - ćwiczenia na koncentrację; uwagę; i pamięć itp. 5. Warsztaty psychologiczne. 6. Terapia ruchowa - zajęcia sportowe, turystyka i rekreacja. 7. Terapia zajęciowa - muzykoterapia, treningi relaksacyjne, dramy i zajęcia teatralne, biblioterapia, choreoterapia. <p>zajęcia indywidualne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Treningi funkcjonowania w życiu codziennym. 2. Terapia ruchowa. 3. Poradnictwo socjalne. 4. Poradnictwo psychologiczne 5. Treningi z zakresu psychoedukacji. 6. Treningi z zakresu edukacji. 7. Terapia logopedyczna. <p>Inne realizowane przedsięwzięcia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. integracja uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy ze środowiskiem. 2. Współpraca z rodzinami podopiecznych SDS. 3. Zajęcia przygotowujące do wejścia na rynek pracy, aktywizacja zawodowa. 	<p>Kierunki rozwoju to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) podwyższanie kompetencji pracowników poprzez udział w szkoleniach, kursach itd., 2) wzbogacanie form terapii poprzez wprowadzanie nowych technik i metod terapeutycznych, 3) doposażanie pracowni w nowe urządzenia i sprzęt, 4) modernizację pracowni i pomieszczeń, 5) promocję zdrowia psychicznego oraz przeciwdziałanie marginalizacji i stygmatyzacji, 6) współpracę z instytucjami, 7) wymianę dobrych praktyk z jednostkami o podobnej strukturze i profilu, 8) współpracę ze środowiskiem rodzinnym
-----------------------------------	--	---	--

		4. inicjowanie grup samopomocowych.	
Zakład Aktywności Zawodowej w Nysie przy InfirmiCare non profit sp. z o.o.	ul, Grodkowska 54, 48-300 Nysa	Działalność Zakładu Aktywności Zawodowej jest prowadzona w kierunku aktywizacji zawodowej oraz rehabilitacji społecznej i leczniczej osób z niepełnosprawnościami orzeczonymi w stopniu znacznym i umiarkowanym (z zaburzeniami psychicznymi, niepełnosprawnością intelektualną i spektrum autyzmu). Rehabilitację zawodową realizuje się poprzez prowadzoną działalność wytwórczo-usługową, w której te osoby znajdują zatrudnienie na podstawie umowy o pracę, ale także poprzez szereg innych działań tj. wsparcie instruktora, doradztwo zawodowe, szkolenia zawodowe, możliwość zdobycia nowych kwalifikacji, czy umiejętności zawodowych. Osoby objęte działaniem w ramach ZAZ pracują w warsztatach: szwalniczym, rękodzielniczym, stolarskim, informatycznym, kadrowo-administracyjnym, terenów zielonych i leśnych.	Stworzenie osobom, które nie miały żadnych perspektyw na podjęcie zatrudnienia, odpowiednich i godnych warunków rozwoju zawodowego i społecznego.

Organizacje pozarządowe w Gminie Nysa

Na terenie gminy w 2022 roku działały około 153 organizacje pozarządowe, w tym:

- 1) **Stowarzyszenia, których celem jest** integracja środowiska lokalnego; pobudzanie środowiska lokalnego do działania na rzecz współpracy ze szkołą i wspierania realizacji jej zadań edukacyjnych i wychowawczych; kształtowanie postaw pro kulturalnych i prospołecznych wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych; inicjowanie działań sprzyjających pozytywnym zmianom w środowisku lokalnym, w zakresie pokonywania barier mentalnych szczególnie w odniesieniu do osób niepełnosprawnych; współpraca z instytucjami państwowymi oraz organizacjami pozarządowymi w kraju i za granicą; stwarzanie możliwości wszechstronnego rozwoju dzieci, młodzieży i osób dorosłych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnością; propagowanie twórczości artystycznej, rozbudzanie talentów; umożliwienie twórcom nieprofesjonalnym, działającym w różnych środowiskach niepełnosprawnych; konfrontacji własnych dokonań, poszukiwań artystycznych i literackich, wyszukiwanie twórców szczególnie uzdolnionych;
- 2) **Fundacje** czyli organizacje pozarządowe, które zostają ustanowione do realizacji celów społecznych oraz gospodarnie użytecznych, w szczególności takich jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, a także ochrona środowiska;
- 3) **Ochotnicze stráže pożarne skupione w swoich działaniach głównie na** informowaniu o występujących zagrożeniach pożarowych i innych zagrożeniach miejscowych oraz sposobach im zapobiegania, rozwijaniu i upowszechnianiu działalności kulturalnej, rozwijaniu i krzewieniu kultury fizycznej i sportu, organizowaniu pożarniczego i obronnego wychowania dzieci i młodzieży. Dbanie o bezpieczeństwo mieszkańców. Na terenie gminy działa 11 zastępów OSP (Domaszkowice, Koperniki, Kępnica, Kubice, Lipowa, Niwnica, Rusocin, Wierzbięcice, Wyszaków Śląski, Przełęk)
- 4) **Koła Gospodyń Wiejskich** które działają na rzecz ochrony praw i reprezentowaniu interesów kobiet, poprawy sytuacji społeczno-zawodowej kobiet z terenu wsi i ich rodzin; inicjowaniu i podejmowaniu działań na rzecz poprawy warunków życia i pracy kobiet; podnoszeniu statusu społecznego kobiet wiejskich i ich wiedzy prawnej, ekonomicznej i zawodowej. Na terenie gminy z dużymi sukcesami realizuje się 7 Kół (Hajduki Nyskie, Jędrzychów, Radzikowice, Wierzbięcice, Ława, Kępnica, Biała Nyska)

Rynek pracy

Rynek pracy to miejsce, gdzie spotykają się pracodawcy i pracownicy, a przedmiotem obrotu jest praca. Rynek pracy kształtuje podaż pracy oraz popyt na pracę. Popyt na pracę to zgłaszane przez pracodawców zapotrzebowanie na pracowników, których są gotowi zatrudnić, oferując określone wynagrodzenie. Podaż pracy to zasób siły roboczej, czyli ogół osób już pracujących lub poszukujących zatrudnienia za określoną płacę (zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami).

Według danych publikowanych przez GUS na dzień 31 grudnia 2022 roku w Nysie na 1000 mieszkańców pracowało 350 osób. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa opolskiego oraz znacznie więcej od wartości dla Polski. 52,8% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 47,2% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w powiecie nyskim wynosiło w 2022 roku 7,7% (7,7% wśród kobiet i 7,7% wśród mężczyzn). Jest to wartość nieznacznie wyższa do stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa opolskiego (6,1%) oraz znacząco wyższa od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski (5,2%). Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Nysy prawie 1600 osób wyjeżdża do pracy w innych miejscowościach, a ponad 2500 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy jest dla gminy korzystne. Około 11,7% aktywnych zawodowo mieszkańców Nysy pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 33,1% w przemyśle i budownictwie, a 16,7% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,9% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości). Natomiast na dzień 31 grudnia 2021 roku według danych GUS na 1000 mieszkańców pracowało 283 osób. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa opolskiego oraz znacznie więcej od wartości dla Polski. 52,8% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 47,2% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w Nysie wynosiło w 2021 roku 6,1% (7,5% wśród kobiet i 4,8% wśród mężczyzn). Jest to wartość porównywalna do stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa opolskiego oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski. W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Nysie wynosiło 5 053,60 PLN, co odpowiada 84,20% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Nysy 1 591 osób wyjeżdża do pracy w innych miejscowościach, a 2 561 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi 970. 23,2% aktywnych zawodowo mieszkańców Nysy pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 28,6% w przemyśle i budownictwie, a 15,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,6% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Tabela 3. Struktura bezrobocia w Gminie Nysa w latach 2020-2022

GMINA NYSA			
Kategoria osób bezrobotnych	2020	2021	2022
Ogółem zarejestrowani bezrobotni	1352	1031	1010
Bezrobotne kobiety	729	597	550
Bezrobotni z prawem do zasiłku	173	141	148
Poprzednio pracujący	1226	966	921

Zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	53	33	38
Osoby dotychczas niepracujące	124	65	89
Zamieszkali na wsi	343	254	243
Osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	34	36	36
Cudzoziemcy	4	3	21
Bez kwalifikacji zawodowych	523	376	366
Bez doświadczenia zawodowego	211	126	146
Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	208	181	167
Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy	1043	841	780
Bezrobotni do 30 roku życia	316	208	180
Bezrobotni do 25 roku życia	145	90	87
Długotrwale bezrobotni	511	486	411
Powyżej 50 roku życia	350	299	306
Korzystający ze świadczeń pomocy społ.	0	0	8
Bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	287	226	191
Posiadający min. 1 dziecko niepełno. do 18 rż.	8	6	15
Niepełnosprawni	90	106	118

Źródło: PUP w Nysie

Sytuacja osób niepełnosprawnych

Osoby niepełnosprawne wymagają szczególnej uwagi i interwencji ze strony pomocy społecznej. Na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawnością nazwiemy trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Od 1 września 1997 roku obowiązują dwa rodzaje orzecznictwa:

- 1) Orzecznictwo do celów pozarentowych – prowadzone przez Powiatowe Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.
- 2) Orzecznictwo o niezdolności do pracy do celów rentowych - prowadzone przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W latach 2021 i 2022 orzecznictwo powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydało orzeczenia z podziałem na następujące przyczyny niepełnosprawności:

Rok	Osoby do 16 roku życia:
2021	<ul style="list-style-type: none"> - 35 osób - 12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe - 19 osób - 07-S – choroby układu oddechowego i krążenia; - 11 osób - 10-N – choroby neurologiczne - 9 osób - 05-R – upośledzenie narządu ruchu - 8 osób - 06-E – epilepsja - 7 osób - 03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu - 7 osób - 11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego - 4 osoby - 01-U – upośledzenie umysłowe - 3 osób - 08-T – choroby układu pokarmowego - 2 osoby - 02-P – choroby psychiczne - 2 osoby - 04-O – choroby narządu wzroku
2022	<ul style="list-style-type: none"> - 50 osób - 12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe 15 osób 10-N – choroby neurologiczne - 11 osób - 05-R – upośledzenie narządu ruchu - 10 osób - 03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu - 10 osób - 07-S – choroby układu oddechowego i krążenia - 5 osób - 01-U – upośledzenie umysłowe; - 4 osoby - 02-P – choroby psychiczne; - 4 osoby - 06-E – epilepsja - 4 osoby - 11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego - 2 osoby - 04-O – choroby narządu wzroku; - 2 osoby - 08-T – choroby układu pokarmowego; - 1 osoba - 09-M – choroby układu moczowo-płciowego
Rok	Osoby powyżej 16 roku życia
2021	<ul style="list-style-type: none"> - 323 osób - 05-R – upośledzenie narządu ruchu - 194 osoby - 07-S – choroby układu oddechowego i krążenia - 132 osoby - 10-N – choroby neurologiczne - 85 osób - 02-P – choroby psychiczne - 67 osób - 11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego - 38 osób - 08-T – choroby układu pokarmowego - 38 osób - 09-M – choroby układu moczowo-płciowego - 20 osób - 06-E – epilepsja - 18 osób - 04-O – choroby narządu wzroku - 10 osób - 03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu - 8 osób - 12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe - 7 osób - 01-U – upośledzenie umysłowe
2022	<ul style="list-style-type: none"> - 385 osób - 05-R – upośledzenie narządu ruchu - 225 osób - 07-S – choroby układu oddechowego i krążenia - 205 osób - 10-N – choroby neurologiczne - 107 osób - 02-P – choroby psychiczne - 10 osób - 01-U – upośledzenie umysłowe;

<ul style="list-style-type: none"> - 58 osób - 09-M – choroby układu moczowo-płciowego - 56 osób - 03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu - 53 osoby - 11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego - 49 osób - 08-T – choroby układu pokarmowego - 24 osoby - 04-O – choroby narządu wzroku; - 20 osób - 06-E – epilepsja; - 14 osób - 12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe.
--

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nysie

Poniższa tabela przedstawia osoby niepełnosprawne zamieszkujące gminę Nysa, korzystające z różnego rodzaju form wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Nysie.

Tabela 6. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń OPS przyznanych z tytułu niepełnosprawności

ROK	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINIE
2022	473	722
2021	514	784
2020	523	810
2019	588	941

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie

System wsparcia osób niepełnosprawnych w gminie Nysa obejmuje przede wszystkim usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz pracę socjalną, skierowania do domów pomocy społecznej, usługę asystenta, opiekę wytchnieniową i skierowanie do mieszkania chronionego. Zakres usług oraz okres ich świadczenia uzależniony jest od stanu zdrowia, sprawności psychofizycznej, wieku oraz indywidualnych potrzeb, a także możliwości osoby niepełnosprawnej.

Działania Gminy Nysa w zakresie pobudzania ekonomii społecznej

Rozwój ekonomii społecznej na terenie Gminy Nysa jest ściśle związany z relacjami w jakie będzie wchodzić z otoczeniem. W roku 2015 utworzono zakład budżetowy – Centrum Integracji Społecznej oraz na przestrzeni ostatnich lat tworzono Kluby Senior +. Od wielu też lat Gmina Nysa wspiera lokalne podmioty ekonomii społecznej w przystosowaniu się do wymogów otoczenia, a także w aktywny sposób oddziałuje na ich rozwój. Gmina Nysa jako jednostka samorządu terytorialnego w swoich działaniach dąży do wzmocnienia partnerstwa, wymiany wiedzy, wsparcia i pomocy podmiotom ekonomii społecznej. Od wielu lat Gmina ściśle współpracuje z podmiotami ekonomii społecznej m.in.: poprzez wzbogacanie zaplecza do ich rozwoju np.: Spółdzielnia Socjalna „Młyn Niwnica”, gdzie Gmina zleciła Spółdzielni realizację zadania publicznego pn. „Młyńska kuchnia sposobem na aktywizację osób wykluczonych społecznie w Gminie Nysa”. A także ze Spółdzielnią Socjalną „Parasol”, gdzie współpraca

polegała między innymi na realizacji zadań publicznych. Poza prowadzeniem przez Spółdzielnię w latach 2014 – 2017 Noclegowi dla osób bezdomnych w Nysie, organizacja realizowała z wykorzystaniem środków budżetowych Gminy Nysa następujące zadania:

- w 2017 r. – zadanie publiczne z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym polegające na prowadzeniu przedsięwzięć mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji oraz na rzecz reintegracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin – Punkt wsparcia osób bezdomnych;
- w latach 2018 r. – 2020 r. – realizacja zadań z zakresu zdrowia publicznego, wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych: „Uwierzyć w siebie – wsparcie dorosłych uzależnionych lub współuzależnionych”, „Uwierzyć w siebie – wsparcie młodzieży uzależnionej lub współuzależnionej”. W ramach zadań prowadzone są programy terapii dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.

Mieszkalnictwo komunalne

Tabela 7 Stan ilościowy zasobu mieszkaniowego gminy Nysa na koniec grudnia 2022 roku

Kategoria	Wyszczególnienie	Stan
Liczba budynków w mieszkaniowym zasobie gminy w pełni należących do gminy	Ogółem	59
	Miasto	44
	Wieś	15
Liczba lokali mieszkalnych w mieszkaniowym zasobie gminy	Ogółem	1 388
	W posiadaniu gminnej spółki	439
	W posiadaniu Gminy	949
Powierzchnia lokali mieszkalnych w mieszkaniowym zasobie gminy	Ogółem	65 975,30 m ²
	W posiadaniu gminnej spółki	18 136,31 m ²
	W posiadaniu Gminy	47 838,99 m ²
Liczba lokali użytkowych w zasobie gminy	Ogółem	35
	Miasto	34
	Wieś	1
Powierzchnia lokali użytkowych w zasobie gminy	Ogółem	2 185,18 m ²
	We współwłasności	2 092,31 m ²
	W 100% należących do gminy	92,87 m ²
Liczba wspólnot mieszkaniowych z udziałem gminy	Ogółem	188

	Miasto	175
	Wieś	13
Liczba lokali mieszkalnych we wspólnotach	Ogółem	516
	Miasto	502
	Wieś	14
Liczba lokali mieszkalnych wynajmowanych od Spółdzielni Lokatorsko-Własnościowej w Nysie	Ogółem	4
Powierzchnia lokali mieszkalnych wynajmowanych od Spółdzielni Lokatorsko-Własnościowej w Nysie	Ogółem	238,07 m ²

Źródło: Urząd Miejski w Nysie

W poniższej tabeli przedstawione zostały dane dotyczące liczby lokali mieszkalnych i użytkowych w gminie Nysa.

Tabela 8 Liczba lokali mieszkalnych i lokali użytkowych (bez garaży) w gminie Nysa na początku i na końcu 2022 roku

Data	Lokale mieszkalne		Lokale użytkowe	
	Liczba	Powierzchnia użytkowa	Liczba	Powierzchnia użytkowa
01.01.2022	955	48 282,81 m ²	36	2 452,88 m ²
31.12.2022	949	47 838,99 m ²	35	2 185,18 m ²

Źródło: Urząd Miejski w Nysie

Mieszkania Gminy Nysa wg stanu na 31 grudnia 2022 r.

- liczba mieszkań komunalnych, które posiada Gmina: 949,
- liczba mieszkań komunalnych, które posiada Gmina objętych umową najmu socjalnego: 234,
- liczba wolnych mieszkań komunalnych, które posiada Gmina: 16, w tym:
  - przeznaczonych do rozbiórki: 1,
  - niesamodzielnych (ze wspólnym przedpokojem): 6,
  - nienadających się do zamieszkania (brak wody, wc, zły stan techniczny): 3,
  - przeznaczonych (po wykonaniu remontu) na tymczasowe pomieszczenie: 1,
  - oczekujących na zasiedlenie (po wykonaniu remontu): 2,
  - nieprzyjętych do najmu przez przyszłych najemców: 3;
- liczba wolnych mieszkań socjalnych, które posiada Gmina: 0 (nowelizacja ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego zastąpiła pojęcie lokalu socjalnego na najem socjalny lokalu).

Do końca roku 2022 terenie Gminy Nysa funkcjonowały cztery mieszkania chronione, z których w 2022 roku skorzystało 16 osób:

- 1) **Pierwsze mieszkanie chronione – zawiera 5 miejsc w przeliczeniu na metry kwadratowe**, posiada powierzchnię 61,31m² w tym mieszkalną 45,38m², składa się z dwóch samodzielnych pokoi, do których wchodzi się z korytarza klatki schodowej oraz kuchni, łazienki z toaletą. Zostało także wyposażone w niezbędne meble i sprzęty,
- 2) **Drugie mieszkanie chronione – zawiera 4 miejsca w przeliczeniu na metry kwadratowe**, jest lokalem o powierzchni użytkowej 53,96m², w tym mieszkalnej 29,82m². Mieszkanie składa się z dwóch samodzielnych pokoi, przedpokoju, kuchni, łazienki z toaletą oraz spizarki. Zostało także wyposażone w niezbędne meble i sprzęty,
- 3) **Trzecie mieszkanie chronione – zawiera 7 miejsc w przeliczeniu na metry kwadratowe**, posiada powierzchnię użytkową - 113,11m², składa się z czterech osobnych pokoi i dwóch łazienek z toaletą, wspólnego przedpokoju oraz wspólnej kuchni ze spizarką. Mieszkanie chronione wyposażone jest w instalację wodno-kanalizacyjną, elektryczną oraz zostało podłączone do Nyskiej Energetyki Ciepłej. Zostało także wyposażone w niezbędne meble i sprzęty,
- 4) **Czwarte mieszkanie chronione – zawiera 3 miejsca w przeliczeniu na metry kwadratowe**, posiada powierzchnię 36 m². Składa się z pokoju oraz pokoju z aneksem kuchennym, łazienki z WC. Wyposażone jest w instalację wodno-kanalizacyjną, elektryczną oraz mieszkanie zostało podłączone do Nyskiej Energetyki Ciepłej. Zostało także wyposażone w niezbędne meble i sprzęty.

W 2023 r. na terenie Gminy Nysa uruchomiono 3 dodatkowe mieszkania chronione:

1) mieszkanie chronione przeznaczone dla obywateli Ukrainy, którzy przybyli na teren Polski w związku z konfliktem zbrojnym – zawiera 2 miejsca w przeliczeniu na metry kwadratowe, posiada powierzchnię użytkową - 31 m², składa się z jednego pokoju, kuchni, łazienki i WC. Mieszkanie chronione wyposażone jest w instalację wodno-kanalizacyjną, elektryczną. Zostało także wyposażone w niezbędne meble i sprzęty. Mieszkanie zostało uruchomiono w ramach projektu pn. *„Solidarni z Ukrainą – pomoc migrantom wojennym w województwie opolskim”* w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa XIV *Wsparcie osób uciekających z Ukrainy w wyniku działań zbrojnych prowadzonych na terenie tego kraju*, Działanie 14.1 *Opolskie solidarne z Ukrainą*.

2) mieszkanie chronione przeznaczone dla obywateli Ukrainy, którzy przybyli na teren Polski w związku z konfliktem zbrojnym – zawiera 3 miejsca w przeliczeniu na metry kwadratowe, posiada powierzchnię użytkową - 39,01m², składa się z jednego pokoju, kuchni, łazienki i przedpokoju. Mieszkanie chronione wyposażone jest w instalację wodno-kanalizacyjną, elektryczną. Zostało także wyposażone w niezbędne meble i sprzęty. Mieszkanie zostało uruchomiono w ramach projektu pn. *„Solidarni z Ukrainą – pomoc migrantom wojennym w województwie opolskim”* w ramach

Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa XIV *Wsparcie osób uciekających z Ukrainy w wyniku działań zbrojnych prowadzonych na terenie tego kraju*, Działanie 14.1 *Opolskie solidarne z Ukrainą*.

3) mieszkanie chronione wspierane przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami – zawiera 3 miejsca w przeliczeniu na metry kwadratowe, posiada powierzchnię użytkową - 86,97m², składa się z trzech pokoi, kuchni, łazienki, spiżarki i przedpokoju. Mieszkanie chronione wyposażone jest w instalację wodno-kanalizacyjną, elektryczną. Zostało także wyposażone w niezbędne meble i sprzęty. Mieszkanie zostało uruchomione w ramach projektu partnerskiego pn. „Nie-Sami-Dzielni - rozwój usług społecznych oraz wspierających osoby niesamodzielne”, którego Liderem był Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu. Dofinansowanie pozyskano z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa VIII- Integracja Społeczna, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Usługi asystenckie i wspomagające osoby potrzebujące wsparcia

„Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” - edycja 2022 Gmina Nysa otrzymała dofinansowanie w wysokości 697 621,32 zł (100% dofinansowania). Program obejmował wsparcie w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym 43 osobom z Gminy Nysa. Zgodnie z Programem AOON – edycja 2022: Usługi asystencji osobistej w szczególności polegały m.in. na pomocy asystenta w:

- wykonywaniu czynności dnia codziennego dla uczestnika Programu;
- wyjściu, powrocie lub dojazdach z uczestnikiem Programu w wybrane przez uczestnika miejsca;
- załatwianiu spraw urzędowych;
- korzystaniu z dóbr kultury (np. muzeum, teatr, kino, galerie sztuki, wystawy);
- wykonywaniu czynności dnia codziennego dla uczestnika Programu;
- wyjściu, powrocie lub dojazdach z uczestnikiem Programu w wybrane przez uczestnika miejsca;
- załatwianiu spraw urzędowych;
- korzystaniu z dóbr kultury (np. muzeum, teatr, kino, galerie sztuki, wystawy);

„Opieka wychowawcza” – edycja 2022, Gmina Nysa otrzymała środki finansowe w wysokości: / 128 951,50 zł (100% dofinansowania) W ramach realizacji programu wsparcie skierowane było do (15 osób), członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności i osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniem

niepełnosprawności, którzy zamieszkują we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą niepełnosprawną i sprawują całodobową opiekę nad osobą niepełnosprawną.

Program zakładał wzmocnienie dotychczasowego systemu wsparcia poprzez świadczenie usług opieki wytchnieniowej dla członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczoną niepełnosprawnością lub osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności/osobami z orzeczeniem traktowanym na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. W odniesieniu do członków rodzin lub opiekunów osób niepełnosprawnych zakładał czasowe odciążenie od codziennych obowiązków łączących się ze sprawowaniem opieki, zapewnienie czasu na odpoczynek i regenerację.

„Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2022

Gmina Nysa realizowała Program Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2022 Moduł II w ramach którego pozyskano dofinansowanie w wysokości 59 113, 56 zł. Program skierowany był do 60 seniorów w wieku 65 lat i więcej z terenu Gminy Nysa. Głównym celem Programu - Moduł II była poprawa poczucia bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych poprzez dostęp do tzw. „opieki na odległość”. Poprzez realizację tego modułu dokonano zakupu 60 opasek bezpieczeństwa wraz z obsługą systemu. Zakupione opaski bezpieczeństwa zostały przekazane 60 seniorom w wieku 65 lat i więcej z terenu Gminy Nysa.

Marszałkowski Kurier Społeczny na rok 2022

Świadczenie usług tzw. Marszałkowskiego Kuriera Społecznego polegało na zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiece higienicznej, zapewnieniu kontaktów z otoczeniem, doraźnej pomocy wg potrzeb - na podstawie indywidualnych uzgodnień pomiędzy kurierem społecznym a osobą wspieraną. Usługa skierowana była do 45 osób:

- Osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu osób, które ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego.
- Osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu).

Pomoc w kryzysie bezdomności

Od 1 stycznia 2018 r. udzielaniem schronienia osobom bezdomnym przebywającym na terenie Gminy Nysa zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie, który prowadzi Noclegownię i Ogrzewalnię. W szczególnych, określonych przypadkach, interwencyjnie przyjmowane są także osoby bezdomne spoza gminy. Placówka posiada 35 miejsc noclegowych oraz 17 miejsc w ogrzewalni. Z Noclegowni

w 2022 r. skorzystało 80 osób bezdomnych (75 mężczyzn, 5 kobiet). Natomiast z Ogrzewalni w 2022 r. skorzystało 37 osoby bezdomne (32 mężczyzn i 5 kobiet).

Usługi wspierające rodzinę w kryzysie

Realizacja zadania pn. „**Centrum psychologii i profilaktyki rodziny**” przez Gabinet Psychologiczno-Terapeutyczny Izabela Mikulska „Centrum Psychologii i Profilaktyki Rodziny ONYX”. W ramach zadania, w okresie od dnia 4 lipca do 30 listopada 2022 r. realizowano poradnictwo psychologiczne i terapeutyczne dla osób dorosłych, dzieci, młodzieży zagrożonych uzależnieniami chemicznymi i behawioralnymi i ich rodziców/opiekunów poprzez:

- konsultacje i/lub diagnozy psychologa i terapeuty uzależnień,
- diagnozy w kierunku ryzykownych zachowań,
- diagnozy nozologiczne w kierunku rozpoznania uzależnień (chemicznych, behawioralnych),
- poradnictwo wspierające rodziców/opiekunów osób zagrożonych uzależnieniami.

Poprzez realizację zadania zapewniono wsparcie:

- dzieciom, młodzieży i dorosłym w zakresie zapobiegania zagrożeniu uzależnieniami chemicznym i behawioralnym – 155 godzin,
- specjalistyczne dla rodziców/opiekunów w sytuacji zagrożenia uzależnieniem ich dzieci – 185 godzin,
- merytoryczne nauczycielom w sytuacji zgłoszenia problemów ucznia w szczególności w zakresie zagrożenia uzależnieniem chemicznym i behawioralnym

W ramach realizacji zadania wsparciem objęto 610 osób.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie podejmuje szereg działań mających na celu wsparcie rodzin będących w kryzysie. W 2022 r. były to:

Działalność Zespołu ds. Pomocy Dziecku i Rodzinie

Działanie realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie mającym na celu zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności była działalność Zespołu ds. Pomocy Dziecku i Rodzinie. Zespół ds. Pomocy Dziecku i Rodzinie w Ośrodku Pomocy Społecznej w Nysie został wprowadzony zarządzeniem Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Nysie nr 26/2014.

Do zadań Zespołu ds. Pomocy Dziecku i Rodzinie w 2022 roku należało w szczególności:

- diagnozowanie i analizowanie sytuacji rodzinnej pod kątem zaistniałych problemów i deficytów,
- organizacja i koordynacja poradnictwa rodzinnego,
- wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej w celu przywrócenia zdolności do wypełniania tych funkcji,
- współpraca z instytucjami i palcówkami działającymi na rzecz dziecka i rodziny,

- organizowanie dla rodzin spotkań mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji – grupy wsparcia, grupy samopomocowe,
- prowadzenie działań profilaktycznych na rzecz rodzin w celu rozwijania ich umiejętności opiekuńczo-wychowawczych poprzez realizację programów i projektów kierowanych do rodzin wieloproblemowych.

W 2022 roku działaniami w ramach Zespołu ds. Pomocy Dziecku i Rodzinie zostały objęte 192 rodziny. Dzięki podjętym działaniom stworzono indywidualne plany działań dla poszczególnych rodzin i wielopłaszczyznowo podjęto działania nad rozwiązywaniem problemów, przezwyciężaniem sytuacji kryzysowych w rodzinach.

Niebieskie karty

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”.

Według danych Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie liczba złożonych formularzy „Niebieskie Karty” w 2022 roku przez podmioty uprawnione wyniosła odpowiednio:

- policja – 235,
- Ośrodek Pomocy Społecznej – 37,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – 0,
- oświata – 8,
- ochrona zdrowia – 1,

W związku z tym utworzono 202 grupy robocze. W 79 przypadkach przedstawiciele policji i pracownicy socjalni wszczęli ponownie procedurę w rodzinie objętej pomocą .

Na posiedzeniach grup roboczych wypełniono 198 formularzy „Niebieskich kart - C” z osobami, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie oraz 89 formularzy „Niebieskich Kart- D” z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. Rodzinom i dzieciom funkcjonującym w rodzinach objętych procedurą „Niebieska Karta” w 2022 r. udzielano profesjonalnego wsparcia jak również podejmowano szereg działań interwencyjnych i profilaktycznych. W 2022 roku działaniami w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty” objęto 284 rodzin (w tym kontynuowane z 2020 r. i 2021 r.), w których wychowuje się 216 dzieci.

Bezpieczna Przystań

W 2022 r. Gmina Nysa w ramach Programu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Program Osłonowy” edycja 2022, otrzymała dofinansowanie na realizację zadania pn. „Zapewnienie funkcjonowania Bezpieczna Przystań”. Celem projektu było zwiększanie zakresu usług na rzecz osób, rodzin zagrożonych lub dotkniętych przemocą na terenie Gminy Nysa. W ramach realizacji zadania utworzono Punkt Interwencji Kryzysowej, uruchomiono telefon zaufania oraz grupę samopomocową. Dzięki

powyższym działaniom podniesiono jakość usług na rzecz osób, rodzin zagrożonych lub dotkniętych przemocą w rodzinie, zwiększono ofertę pomocową dla osób, rodzin, dzieci i młodzieży zagrożonych lub dotkniętych przemocą w rodzinie na terenie Gminy Nysa. Uczestnicy mogli skorzystać m.in. z poradnictwa specjalistycznego: psychologa, radcy prawnego, terapeuty ds. uzależnień. Poprzez poradnictwo specjalistyczne oraz grupę samopomocową podejmowano działania mające na celu nabycie umiejętności planowania zmian, potrzebnych do rozpoczęcia samodzielnego życia jak również odreagowanie traumatycznych przeżyć. W trakcie realizacji zadania przeprowadzono kampanię lokalną na rzecz wsparcia grupy samopomocowej, kampania miała na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat negatywnych skutków zjawiska przemocy w rodzinie.

Pomoc psychologiczna

W 2022 r. dodatkowym wsparciem dla rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Nysie była możliwość korzystania z bezpłatnej pomocy psychologicznej.

W 2022 roku do podstawowych zadań psychologa pracującego w Ośrodku należało:

- udzielanie konsultacji osobom przejawiającym trudności adaptacyjne,
- zapobieganie przejawom niedostosowania i wykluczenia społecznego,
- wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny,
- poradnictwo dla osób przejawiających zaburzenia psychiczne, w tym m.in.: zaburzenia nastroju, zaburzenia w zachowaniu,
- pomoc rodzinom dotkniętych przemocą,
- pomoc rodzinom w przezwyciężaniu kryzysów,
- wspieranie pracowników Ośrodka, w tym głównie pracowników socjalnych, asystentów rodziny, w pracy z rodziną,
- konsultacje z osobami współpracującymi z rodzinami objętymi wsparciem Ośrodka (kuratorzy pedagodzy, policjanci, nauczyciele),
- wsparcie wychowanków świetlicy socjalnej oraz ich rodzin,
- prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych z wychowankami Świetlicy o szerokim wachlarzu tematycznym oraz indywidualne zajęcia,
- współpraca z innymi instytucjami: placówkami oświatowymi, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, PCPR w Nysie itp.

Głównymi problemami poruszonymi przez osoby wymagające pomocy psychologicznej były: przemoc, uzależnienia i współuzależnienia, bezrobocie, niezaradność i wykluczenie społeczne, zaburzenia emocjonalne, choroby psychiczne i somatyczne, trudności wychowawcze.

W 2022 r. z pomocy psychologa skorzystało 110 osób. Dodatkowo 37 osób wyraziło chęć współpracy, jednak nie stawiało się w tut. Ośrodku na konsultacje.

Ponadto psycholog brał udział w posiedzeniach Grupy Roboczej przy realizacji procedury „Niebieskiej Karty”. Pomimo sytuacji związanej z pandemią klienci tut. Ośrodka mieli możliwość korzystania ze wsparcia psychologicznego w siedzibie Ośrodka bądź w formie telekonsultacji oraz w swoim miejscu zamieszkania.

Pomoc tłumacza języka migowego

W 2022 r. usługi związane z tłumaczeniem na język migowy głównie opierały się na:

- wsparciu pracowników socjalnych przy tłumaczeniu na język migowy – 4,
- przy interwencjach u głuchych osób z pracownikami socjalnymi – 2,
- pomocy głuchym osobom w kontakcie z pracownikami socjalnymi – 3,
- dostępności do tłumacza języka migowego dla pracowników OPS jak i dla osób głuchych zgłaszających się do instytucji – dostępność 10 godzin w ciągu miesiąca, przez okres 12 miesięcy.

Działania mediatora

Głównym celem pracy mediatora było z jednej strony udzielenie wsparcia mediacyjnego i terapeutycznego rodzinom i indywidualnym klientom ze zgłoszenia pracowników socjalnych, asystentów rodziny lub indywidualnych, a z drugiej rozszerzenie możliwości udzielenia specjalistycznego wsparcia osobom znajdującym się w trudnych sytuacjach rodzinnych oraz bezpośredniej współpracy z pracownikami Ośrodka.

- Liczba rodzin objętych wsparciem mediacyjnym: 16 w tym 30 osób.
- Liczba sesji mediacyjnych wspólnych lub indywidualnych dot. wsparcia w zakresie konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, w tym analiza bieżącej sytuacji, potrzeb i oczekiwań stron, projektowanie propozycji rozwiązań, poszukiwania najlepszych warunków porozumienia, polepszenia wzajemnych relacji oraz określenia swojego potencjału i zasobów niezbędnych do konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, monitorowania podjętych zobowiązań odbytych w tut. Ośrodku: 11.
- Liczba sesji mediacyjnych wspólnych lub indywidualnych dot. wsparcia mediacyjnego i terapeutycznego j.w. prowadzonych w miejscu zamieszkania rodziny: 14.
- Liczba sesji mediacyjnych wspólnych prowadzonych w mieszkaniu chronionym, celem przygotowania niezbędnych dokumentów do Sądu, w tym ugody dotyczącej uregulowania świadczeń alimentacyjnych: 1.
- Liczba konsultacji indywidualnych prowadzonych zdalnie: 42.
- Liczba konsultacji indywidualnych prowadzonych stacjonarnie: 12.
- Liczba konsultacji z pracownikami socjalnymi, którzy opiekują się rodzinami i osobami: 18.

W dalszym ciągu kontynuowano wprowadzone w poprzednich latach formy pracy bezpośredniej i zdalnej. Polepszyło to zarówno dostęp, jak i częstotliwość korzystania ze wsparcia mediacyjnego.

Często rodziny z różnych przyczyn nie miały możliwości dojechać do Ośrodka, więc dojazd mediatora do miejsca zamieszkania lub bezpośredni kontakt telefoniczny znacznie to ułatwiło.

Ponadto rozszerzono ofertę wsparcia mediacyjnego o warsztaty kształtujące i wzmacniające kompetencje rodzicielskie. Od dnia 31.05.2022 r. do 15.12.2022 r. jedna para małżeńska uczestniczyła w 25 godzinnych warsztatach. Warsztaty realizowane były w oparciu o program „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”.

Działania terapeuty ds. uzależnień

Celem spotkań z terapeutą ds. uzależnień było:

- zdobycie wiedzy, bądź pogłębienia wiedzy nt. uzależnień od środków psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych,
- motywowanie do powstrzymania się od używania środków psychoaktywnych lub od zachowań np. nadmiernego korzystania z komputera i rozpoczęcie leczenia odwykowego,
- uświadomienie destrukcyjnego wpływu środków psychoaktywnych i zachowań (np. gry na komputerze, korzystanie z Internetu) na funkcjonowanie w obszarach takich jak rodzina, zdrowie, praca, szkoła, relacje społeczne,
- zdobycie wiedzy, bądź pogłębienia wiedzy nt. cech świadczących o współuzależnieniu,
- rozpoznanie zachowań świadczących o współuzależnieniu,
- uświadomienie funkcjonowania rodziny z problemem: uzależnienia od środków psychoaktywnych lub uzależnień behawioralnych,
- udzielanie wsparcia emocjonalnego,
- wzbudzanie nadziei na zmianę swojego dotychczasowego życia.

Skuteczność działań to sprawa indywidualna, zależna od wielu czynników (zasobów klienta, deficytów klienta, poziomu motywacji do zmian, chęci uzyskania pomocy, itp.).

- Ilość osób zgłoszonych do terapeuty - 14 osób skierowanych w 2022 roku i 1 osoba skierowana w 2022 roku i 6 osób skierowanych w 2020/2019 roku, które kontynuują spotkania.
- Ilość osób, które zgłosiły się na spotkanie - 22 osoby.
- Ilość spotkań, które odbyły się w OPS – 52 wizyty.
- Ilość spotkań, które odbyły się poprzez system teleinformatyczny – 43 teleporady.
- Ilość spotkań „w terenie” - 6 wizyt.
- Ilość spotkań z pracownikami socjalnymi – 6 spotkań.

„Włączenie społeczne w Gminie Nysa. Centrum Streetworkingu i Klub Rodzica – II edycja” - projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020. Projekt realizowany był od lutego 2020 do czerwca 2022r.

Celem projektu było: kompleksowe wsparcie dla rodzin z Gminy Nysa wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem – włączenie społeczne.

W ramach projektu:

- przeprowadzono diagnozy (społeczną, psychologiczną, zawodową) z każdym dorosłym uczestnikiem projektu.
- przeprowadzono terapie indywidualne bądź grupowe z pedagogiem rodzin, psychologiem w zależności od potrzeb wynikających z diagnozy zapisanych w Kontrakcie Socjalnym,
- przeprowadzono warsztaty dla rodziców udoskonalających umiejętności wychowawcze w zależności od potrzeb zgłoszonych przez innych specjalistów lub samych uczestników,
- organizowano dla rodzin spotkania służące wymianie doświadczeń oraz zapobieganiu izolacji w formie grup wsparcia lub grup samopomocowych,
- przeprowadzono porady prawne,
- organizowano wyjścia/spotkania terapeutyczne (minimum 1 wyjście/spotkanie w miesiącu).
- organizowano wyjazdy terapeutyczne (minimum 1 wyjście w miesiącu),
- współpracowano z pracownikami socjalnymi,
- współpracowano z asystentem rodziny,

W ramach projektu ze wsparcia skorzystało 66 osób (31 dorosłych i 35 dzieci).

„Bliżej Rodziny I Dziecka – Wsparcie Rodzin Przeżywających Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze Oraz Wsparcie Pieczy Zastępczej – III Edycja” realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa VIII – Integracja Społeczna, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego. Okres realizacji projektu jest od czerwca 2020 r. do czerwca 2023 r.

Projekt przewiduje dwa rodzaje działań: na rzecz wsparcia rodziny przeżywającej problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz wsparcie pieczy zastępczej. Skierowany jest do 21 rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze, do dzieci korzystających ze wsparcia Świetlicy Socjalnej z programem zajęć socjoterapeutycznych min. 15 osób (7K, 8M). Uczestnikami projektu staną się również mieszkańcy Gminy Nysa korzystających z konsultacji ogólnodostępnych m.in. 140 osób (89K i 51M).

W ramach projektu realizowane są następujące zadania:

- usługi społeczne dla rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze w Gminie Nysa m.in. asystent rodziny (21 nowych rodzin objętych asystentem rodziny),
- ustanowienie rodziny wspierającej na terenie Gminy Nysa m.in. rodzina wspierająca,
- poradnictwo dla Rodzin z Gminy Nysa: konsultacje z psychologiem dziecięcym, psychologiem/psychoterapeutą, terapeutą rodzin/pedagogiem, specjalistą ds. rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym oraz przeprowadzenie porad prawnych,

- akademia Rodzica w Gminie Nysa: realizacja warsztatów socjoterapeutycznych (21 nowych rodzin objętych asystentem rodziny), organizacja wyjść/wyjazdów integracyjnych itp.,
- pomoc w opiece i wychowaniu dziecka poprzez usługi placówki wsparcia dziennego w Gminie Nysa: w ramach tego działania przewidziana jest usługa streetworkera, logopedy, zajęcia z języka angielskiego, wyjścia/wyjazdy integracyjno-kulturowe oraz prowadzenie ogródka roślinnego.

Projekt pn. „**Pedagog ulicy w Centrum Streetworkingu i na PumpTracku w Nysie**” finansowany z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Nysa na rok 2022.

Projekt realizowany był od lipca 2022 r. do grudnia 2022 r.

Celem projektu było: przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym oraz promocja zdrowego stylu życia, poprzez rozbudzenie wśród dzieci i młodzieży od najmłodszych lat zainteresowania różnymi formami aktywności: artystycznej, sportowej i edukacyjnej jako alternatywy wobec uzależnień, w tym behawioralnych oraz stosowania przemocy oraz innych zjawisk patologicznych, a także kształtowanie prawidłowych nawyków prozdrowotnych.

Opis działań:

- realizacja usługi pedagoga ulicy w Gminie Nysa,
- zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży z Centrum Streetworkingu na nyskim PumpTracku,
- realizacja warsztatów terapeutyczno – profilaktycznych w Centrum Streetworkingu,
- przeprowadzenie warsztatów teatralnych z elementami społecznymi (m.in. na nyskich bulwarach),
- organizacja i realizacja wyjść/ wyjazdów integracyjnych w ramach działalności Centrum Streetworkingu.

Liczba uczestników: z projektu skorzystało 40 dzieci/młodzieży z rodzin, w których występują problemy uzależnień bądź zagrożonych ich wystąpieniem – rotacyjne.

Świetlica Socjalna Z Programem Zajęć Socjoterapeutycznych funkcjonuje w Ośrodku Pomoc Społecznej jako placówka wsparcia dziennego przeznaczona dla dzieci i młodzieży w wieku od 6 do 16 lat. Zajęcia prowadzone są z uczestnikami świetlicy przez 5 dni w tygodniu, od poniedziałku do piątku, w godzinach od 14.00 do 18.00, a w okresie wolnym od obowiązków szkolnych (ferie, przerwy świąteczne, wakacje) w godzinach od 10.00 do 14.00. Pracę z podopiecznymi prowadzi kierownik oraz 2 wychowawców, przy wsparciu wolontariuszy. Poza działaniami ujętymi w harmonogramach zadań, plan pracy świetlicy socjalnej z programem zajęć socjoterapeutycznych wynika z organizacji tematyki zajęć obchodzonych uroczystości i świąt, pór roku oraz zainteresowań i potrzeb dzieci. Wychowawcy organizują pracę grup. Dzieci uczestniczące w zajęciach prowadzonych w świetlicy uczą się planowania

pracy, samodzielnego projektowania, podejmowania właściwych decyzji, występowania na forum, logicznego myślenia. Kształcą uwagę, pamięć, koncentrację, aktywność psychoruchową i sprawność manualną. W ciągu całego roku uczniowie otrzymują fachową, systematyczną pomoc w nauce i emocjonalne wsparcie w sytuacjach trudnych, problemowych. Każde dziecko jest objęte należytą opieką i indywidualnym podejściem wychowawczym. Bogata oferta zajęć świetlicowych oprócz walorów wychowawczych i dydaktycznych ma wartości integracyjne, co przekłada się na klimat i rodzinną atmosferę. W ramach swojej działalności świetlica oferuje pomoc dzieciom w nauce, zachęcając do rozwijania zainteresowań, umiejętności oraz edukacji profilaktycznej. Świetlica współpracuje z rodzicami, wychowawcami, pedagogami szkolnymi, asystentami, pracownikami socjalnymi, kuratorami oraz policją.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie podjął współpracę przy realizacji projektu pn. „**Rodzina tu życie się zaczyna**”. Współpraca polegała na wsparciu przy przeprowadzeniu rekrutacji do projektu oraz pracy socjalnej z rodzinami. Projekt adresowany był do rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz osób korzystających bądź też kwalifikujących się do wsparcia na podstawie art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W ramach uczestnictwa w projekcie członkowie rodzin w zależności od sygnalizowanych potrzeb mieli możliwość skorzystania ze wsparcia psychologa, pedagoga, terapeuty ds. uzależnień, doradcy zawodowego i poradnictwa prawnego. Ponadto w ramach działań przewidzianych w projekcie realizowane były usługi dla rodzin z dziećmi w tym animacje i grupy zabawowe

Kurs kompetencji rodzicielskich z elementami twórczych warsztatów dla rodzin z gminy Nysa

Kurs realizowany był przez Fundację Plan B. Kurs uczył rodziców, jak rozumieć emocje, dostrzegać potrzeby swoje i dziecka. Dodatkowo wyposażył ich w praktyczne i łatwe narzędzia, które mogą stosować na co dzień w trudniejszych sytuacjach – bez kar i awantur (25 godzin). Kurs wzbogacony został o zajęcia dla rodziców z dziećmi – warsztaty umiejętności wychowawczych w zakresie twórczego spędzania wolnego czasu z dziećmi (25 godzin), które miały charakter rozwojowy i terapeutyczny dla dzieci, a przede wszystkim profilaktyczny dla rosnącego zagrożenia uzależnieniami behawioralnymi, przyczynił się do zacieśnienia więzi w rodzinie i wskazał rodzicom jak wspierać naturalny rozwój dziecka w oparciu o kreatywne sposoby spędzania czasu wolnego bez udziału technologii cyfrowej. Zajęcia rozwinęły ich kompetencje, umiejętności, stymulował rozwój psychoruchowy, usprawnił motorykę małą, pobudził wyobraźnię, a także pomogły im rozwinąć pasje, zainteresowania i kreatywność. W rodzinach, do których skierowane było wsparcie były duże deficyty rozwojowe u dzieci, a także istniało spore ryzyko uzależnień behawioralnych. Odbyły się także konsultacje indywidualne dla rodziców (20 godzin). Koszt realizacji kursu: 9.950,00 zł. W kursie uczestniczyło 10 rodziców wraz z dziećmi.

Klauzule społeczne

Gmina Nysa wdrożyła procedury **społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych**, dlatego też z wykorzystaniem klauzul społecznych realizowane są wszystkie zamówienia na roboty budowlane i usługi.

	2021 r.	2022 r.
Ogólna liczba zamówień publicznych:	40	55
Liczba zamówień publicznych z zastosowaniem klauzul społecznych:	35	50
Ogólna kwota zamówień publicznych:	49.362.173,49 zł	130.026.187,92 zł
Kwota zamówień publicznych z zastosowaniem klauzul społecznych:	48.941.140,16 zł	129.454.180,00 zł

Źródło: Urząd Miejski w Nysie

Realizacja zadań publicznych zlecana jest również w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Zlecenie zadań publicznych w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.	2021 r.	2022 r.
Liczba umów:	107	62
Wartość zlecanych zadań:	1.856.807,00 zł	2.231.011,44 zł

Źródło: Urząd Miejski w Nysie

Aktywizowanie społeczności lokalnej

- 1) **Budżet obywatelski** – realizowany w Gminie Nysa od 2015 roku, obejmuje środki pieniężne budżetu Gminy Nysa, przeznaczone na realizację zadań wybranych przez mieszkańców gminy. Zgłaszanym wnioskiem może być każda inicjatywa obywatelska określająca zadanie, które przyczynia się do pozytywnego rozwoju gminy, w szczególności:

- 1) budowa, rozbudowa, przebudowa, modernizacja lub remont elementów infrastruktury gminnej, czy organizacja wydarzenia o charakterze prospołecznym, kulturalnym, oświatowym, sportowym, turystycznym lub ekologicznym. Wniosek może złożyć pełnoletni mieszkaniec Gminy. O wyborze wniosków do realizacji decydują, w drodze bezpośredniego głosowania, mieszkańcy Gminy Nysa.

Dzięki realizacji budżetu obywatelskiego mieszkańcy mają bezpośredni wpływ na decyzje dotyczące rozbudowy, modernizacji infrastruktury gminnej, a także na charakter wydarzeń w Gminie Nysa. Jest to forma demokracji bezpośredniej, w której to obywatele mają realny wpływ na to, co się dzieje w ich mieście czy gminie.

Udział w budżecie obywatelskim buduje w mieszkańcach postawę obywatelską oraz wzmacnia ich poczucie przynależności do lokalnej społeczności.

Rok	Wysokość puli środków do dyspozycji mieszkańców w ramach budżetu obywatelskiego
2015	ok. 750.000,00 zł
2016	600.000,00 zł
2017	600.000,00 zł
2018	600.000,00 zł
2019	600.000,00 zł
2020	600.000,00 zł (odstąpiono od realizacji BO)
2021	odstąpiono od realizacji
2022	750.000,00 zł
2023	750.000,00 zł

Liczba wniosków zgłaszanych przez mieszkańców w poszczególnych latach do budżetu obywatelskiego przedstawiała się następująco:

Rok	Liczba wniosków zgłaszanych przez mieszkańców	Liczba wniosków zakwalifikowanych do głosowania
2015	78	46
2016	39	24
2017	18	18
2018	22	17
2019	15	15
2020	0	0

2021	0	0
2022	27	13

2) **Rada Seniorów** - powołana uchwałą Rady Miejskiej w Nysie Nr XXII/379/12 z dnia 29 sierpnia 2012 r. W skład Rady wchodzi przedstawiciele organizacji reprezentujących środowiska seniorów, emerytów, rencistów oraz instytucji realizujących na ich rzecz zadania. Rada Seniorów w Nysie liczy 23 członków. Obecna Rada Seniorów - III kadencji, ukonstytuowała się 28 września 2020 roku. Radni Rady Seniorów spotykają się na sesjach przeważnie jeden raz na kwartał. Nyska Rada Seniorów podejmuje następujące inicjatywy:

- Wniosek o powołanie Pełnomocnika Burmistrza ds. Seniorów,
- Wniosek o rozbudowę Dniennego Domu Pobytu,
- Wniosek o przystąpienie do programu Gmina Przyjazna Seniorom,
- Wniosek o przywrócenie punku Narodowego Funduszu Zdrowia w Nysie,
- przystąpienie do Ogólnopolskiego Porozumienia o Współpracy Rad Seniorów,
- powstanie Powiatowego Forum Rad Seniorów,
- utworzenie portalu Seniorów,
- Wniosek o utworzenie szpitalnego oddziału geriatrycznego.

Ponadto Rada Seniorów realizuje działania takie jak:

- wydarzenia dla seniorów - Dzień Seniora, Przegląd Zespołów Senioralnych, organizacja spotkań międzypokoleniowych,
- monitoring sytuacji seniorów w mieście oraz coroczne przyjęcie sprawozdań z realizacji „Programu na rzecz Seniorów w Gminie Nysa na lata 2014-2023” uchwalonego przez Radę Miejską w Nysie,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi – projekty realizowane za pośrednictwem Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Dniennego Domu Pobytu, Stowarzyszeń Pozarządowych, Klubów Seniora,
- projekty aktywizacji radnego, konferencje w Obywatelskim Parlamencie Seniorów, udział w wykładach Uniwersytetu Trzeciego Wieku,
- Pudełko Życia – pudełko pomagające szybciej podjąć akcję ratującą zdrowie lub życie osoby starszej,
- integracja społeczna seniorów oraz integracja międzypokoleniowa i aktywizacja Seniorów,
- przedstawiciele Rady Seniorów uczestniczą w sesjach Rady Miejskiej. W przypadku uroczystych sesji, przedstawiciele Rady Seniorów otrzymują zaproszenia do wzięcia udziału w wydarzeniu.

3) **Młodzieżowa Rada** - funkcjonuje od 2012 roku, powołana uchwałą XXI/362/12 Rady Miejskiej w Nysie z dnia 28 czerwca 2012 roku. Młodzieżowa Rada jest reprezentantem młodzieży

zamieszkującej na terenie Gminy Nysa – uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych i ma charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny. Tryb wyboru członków Młodzieżowej Rady w Nysie, zasady jej działania, cele i zadania zostały określone w Statucie stanowiącym załącznik do uchwały w sprawie powołania Młodzieżowej Rady. Celem działania Młodzieżowej Rady jest upowszechnianie idei samorządowej wśród młodzieży oraz wspieranie aktywności młodych ludzi, kształtowanie postaw obywatelskich i patriotycznych, reprezentowanie interesów młodzieży wobec instytucji samorządowych, społecznych i kulturalnych, promocja kultury, w szczególności tworzonej przez ludzi młodych oraz do niej adresowanej oraz propagowanie działań na rzecz rozwoju turystyki, sportu i ochrony środowiska. Na czele Młodzieżowej Rady stoi Przewodniczący Młodzieżowej Rady i dwóch Wiceprzewodniczących Rady. Młodzieżowa Rada obraduje na sesjach zwoływanych nie rzadziej niż raz na kwartał i nie częściej niż jeden raz w miesiącu. W obecnej V Kadencji opiekunem Młodzieżowej Rady jest Przewodniczący Rady Miejskiej w Nysie, Paweł Nakonieczny. Uchwały, które podjęła Młodzieżowa Rada dotyczyły między innymi uchwalenia planu pracy, wyrażenia solidarności z Ukrainą oraz ustanowienia patronatu dla wydarzenia związanego z Targami Inicjatyw Młodzieżowych.

4) Gminna Rada Działalności Pożytku Publicznego – działała w latach 2015- 2020 z inicjatywy organizacji pozarządowych. Do zadań Gminnej Rady Działalności Pożytku Publicznego należały m.in.:

- 1) opiniowanie projektów strategii rozwoju gminy;
- 2) opiniowanie projektów uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfery zadań publicznych, o której mowa w art. 4, oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3, w tym programów współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 9 (m.in.: Roczny program współpracy Gminy Nysa z organizacjami pozarządowymi oraz innymi uprawnionymi podmiotami - 2019, 2020, 2021, Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Nysa - 2019, 2020, 2021, zmiana uchwały Nr XLI/618/13 Rady Miejskiej w Nysie z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie przyjęcia do realizacji "Programu na rzecz seniorów w Gminie Nysa na lata 2014-2023", uchwała w sprawie określenia warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze);
- 3) wyrażanie opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust.3;
- 4) udzielanie pomocy i wyrażanie opinii w przypadku sporów między organami administracji publicznej a organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3;
- 5) wyrażanie opinii w sprawach dotyczących zadań publicznych, w tym zlecenia tych zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 oraz w sprawach rekomendowanych standardów realizacji zadań publicznych.

Ponadto, z inicjatywy Rady zorganizowane zostało spotkanie branżowe z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz mieszkańców Gminy Nysa w sferze przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

5) przedsiębiorczość społeczna młodzieży – wspierana jest m.in.: poprzez utworzenie nowoczesnego skate parku – Ekstremlandia, który składa się z około sześćdziesięciu elementów, w tym ramp i poręczy do wykonywania trików zarówno na rowerze, rolkach lub deskorolkach. Z inicjatywy młodych rowerzystów z Nysy powstał również Pumptrack - tor, na którym mogą trenować swoje rowerowe umiejętności. Dodatkowo, aby wyróżnić i docenić działalność młodych mieszkańców gminy przyznawane są odznaczenia „Mały Tryton Nyski”. Honorowe wyróżnienie „Mały Tryton Nyski” jest wyrazem uznania społeczności lokalnej i przyznawane jest dzieciom oraz młodzieży w dwóch kategoriach wiekowych: od 6 do 9 roku życia oraz od 10 do 15 roku życia, zaangażowanym w działalność na rzecz Gminy Nysa, a w szczególności: kultury, sportu, edukacji, promocji, działalności na rzecz społeczności lokalnej oraz działalności charytatywnej.

6) **współpraca z Lokalną Grupą Działania Nyskie Księstwo Jezior i Gór** - na polu promocji produktów lokalnych, dziedzictwa kulturowego i kulinarnego, realizowane są też wspólne projekty np. Jarmark Produktów Lokalnych św. Rity w Głębinowie oraz przy realizacji projektów finansowanych ze środków unijnych.

7) **współpraca z organizacjami pozarządowymi** poprzez udostępnienie swoich zasobów:

- a) sale konferencyjne na spotkania i szkolenia, jedna sala znajdująca się na terenie OPS Nysa, a druga sala na kąpielisku „Frajda”,
- b) adres Ośrodka Pomocy Społecznej w Nysie na siedzibę organizacji,
- c) udziela organizacjom pozarządowym znajdującym się w bazie Inkubatora Organizacji Społecznych informacji o:
  - odbywających się konkursach na realizację zadań publicznych w Gminie Nysa dla organizacji pozarządowych,
  - odbywających się programach, konkursach o dofinansowanie wniosków realizowanych przez inne instytucje,
  - możliwościach udziału przedstawicieli organizacji pozarządowej w komisjach konkursowych opiniowania ofert.

8) **współpraca z organizacjami, stowarzyszeniami i klubami sportowymi** poprzez zawieranie umów na realizację działań promujących Gminę Nysa - przede wszystkim w zakresie kultury, sportu i turystyki. Promocja Gminy wpływa pozytywnie na wiele aspektów – zwiększa zainteresowanie Gminą jako miejscem do inwestowania, kreuje pozytywny obraz Gminy w oczach jej potencjalnych nowych mieszkańców oraz buduje poczucie integracji i lokalnego patriotyzmu wśród obywateli Gminy.

- 9) **Patronat Burmistrza Nysy** przyznawany jest inicjatywom, wydarzeniom, imprezom sportowym, edukacyjnym, kulturalnym, naukowym, turystycznym i obywatelskim o zasięgu lokalnym, regionalnym lub ponadregionalnym, w tym krajowym lub międzynarodowym. Przyznawanie patronatu może mieć formę patronatu honorowego – bez udzielenia wsparcia finansowego i organizacyjnego oraz patronatu partnerskiego – z udzieleniem wsparcia finansowego i/lub organizacyjnego. Wydarzenia objęte patronatem powinny mieć szczególne znaczenie dla promocji Gminy Nysa i budowania jej pozytywnego wizerunku lub mieć na celu integrację społeczną mieszkańców Gminy Nysa. W latach 2017 – 2022 Burmistrz Nysy objął Patronatem 56 wydarzeń, na które zostało udzielone wsparcie finansowe na łączną kwotę około 100.000 zł brutto. Dodatkowo 26 wydarzeń zostało objętych Honorowym Patronatem Burmistrza Nysy (bez wsparcia finansowego);
- 10) **współpraca ze środowiskami seniorów i kombatanatów** angażując ich w szereg patriotycznych inicjatyw, które odbywają się pod Pomnikiem Patriotom Polskim oraz pod Pomnikiem Marszałka Józefa Piłsudskiego, w tym: Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych, Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej, Święto Flagi, Święto Konstytucji 3 Maja, Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa, Dzień Wojska Polskiego, Dzień Weterana, Dzień Sybiraka a także Święto Niepodległości.

Analiza SWOT zasobów Gminy Nysa

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – istnienie kompletnego systemu reintegracji zawodowej osób z niepełnosprawnościami (ŚDS, WTZ, ZAZ, KIS, CIS) – doświadczenia w funkcjonowaniu przedsiębiorstw społecznych, – świadomość ograniczeń i potrzeb w reintegracji zawodowej, – dobra współpraca międzyinstytucjonalna (m.in. z innymi JST, PUP i PCPR), – roboty publiczne, prace interwencyjne oraz inne formy aktywizacji zawodowej, – otwartość na współpracę, – aktywne poszukiwanie środków pozabudżetowych, 	<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom przepływu uczestników pomiędzy instytucjami systemu reintegracji społecznej i zawodowej, – dominująca postawa roszczeniowa i dziedziczenie tej postawy, – brak przedsiębiorstw społecznych, – wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych, niezaradnych życiowo, chorych na choroby psychiczne, po terapii uzależnień i opuszczających zakłady karne, – eurosieroctwo, – samotność i opuszczenie wśród ludzi starszych,

<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszająca się ilość klientów Ośrodka Pomocy Społecznej, - istniejące instytucje, organizacje pozarządowe zrzeszające osoby realizujące się społecznie, - otwartość organizacji i instytucji na nowe rozwiązania, otwartość na dialog i współpracę lokalnych liderów, - wykwalifikowana i merytoryczna kadra rozwijająca swoje kompetencje w jst i podmiotów podległych. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpad rodzin ze względu na rozłąkę emigracyjną małżonków, - starzejące się społeczeństwo, - zanik więzi społecznych i potrzeby relacji społecznych -w tym problemy w komunikacji interpersonalnej - słabe zainteresowanie lokalnych pracodawców ekonomią społeczną.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - identyfikowanie potrzeb społecznych, sfer na działalność Przedsiębiorstw Społecznych, - potencjał do rozwoju przedsiębiorstw turystycznych, - dostępność środków na rozwój ES z programów rządowych oraz unijnych, - istnienie dużych pracodawców na terenie gminy (m.in. Umicore Poland Sp. z o.o, All Windows Group, Zakład Produkcji Etanolu "Goświnowice" - Bioagra SA, Zakłady Przemysłu Cukierniczego "Otmuchów" S.A., Intersnack Poland - Fabryka Nysa, Zakład Cukierniczy "WACUŚ" Cz. Woźniak, T. Woźniak sp.j., ASKO PAPIER SP Z O.O., GRASANT sp. z o.o., Miejski Zakład Komunikacji w Nysie sp. z o.o., Wodociągi i Kanalizacja „AKWA " Sp z oo, MEGA Zakład Produkcji Pojazdów Użytkowych i Konstrukcji Stalowych Sp. z o.o., Spółdzielnia Pracy CUKRY NYSKIE, Zakład Opieki Zdrowotnej, Centrum Mandatowe I US Opole Oddział 	<ul style="list-style-type: none"> - ujemny przyrost naturalny, - starzenie się społeczeństwa, - występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny.

<p>Nysa, Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Nysie),</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna, – opracowywanie Strategii Rozwoju Gminy Nysa, – partnerskie relacje w podmiotach ekonomii społecznej, – rozwój usług reintegracji, – rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych, – rozwój usług zdrowotnych, psychologicznych dla mieszkańców i opieki wytchnieniowej dla opiekunów. 	
--	--

Zakładane cele i działania Planu

W trakcie prac nad Planem założono podział celów na dwa stopnie. Podział obejmuje jeden cel główny oraz trzy cele szczegółowe, które są bezpośrednim odniesieniem do obszarów analizowanych w dokumencie. Każdy cel zawiera kierunki interwencji, a także zaplanowane działania. Poszczególne cele szczegółowe są zgodne z zapisami KPRES.

Cel główny: Działanie na rzecz włączenia społecznego w oparciu o instrumenty ekonomii społecznej jako element rozwoju Gminy Nysa

Sektor ekonomii społecznej w gminie Nysa stale zwiększa swoją rolę, głównie jako narzędzie włączenia społecznego i aktywnej polityki społecznej. Podmioty Ekonomii Społecznej realizują ważne cele społeczne. Pomimo tego, narzędzia ekonomii społecznej powinny być wykorzystywane w jeszcze większym zakresie, wiele zdiagnozowanych obszarów pokazuje szereg możliwości zastosowania tych narzędzi. Istotnym jest, żeby ekonomii społecznej nie traktować tylko przez pryzmat polityki społecznej i włączenia społecznego, a dostrzec jej rolę w gospodarce.

W celu zwiększenia znaczenia sektora ekonomii społecznej w gminie Nysa, potrzeba trwałych i silnych podmiotów, które poprzez działalność społeczną i ekonomiczną zrealizują ważne cele na rzecz mieszkańców. Uwolnienie potencjału sektora będzie wymagało konkretnych i uporządkowanych, a przede wszystkim skoordynowanych działań. Tylko w ten sposób będzie możliwe rozwijanie PES. Należy skupić uwagę na:

- koncentrowaniu się na potrzebach społeczności gminy bazując na jej zasobach,
- dostarczaniu usług społecznych poprzez wspieranie rozwoju lokalnego,
- rozpowszechnianie idei ekonomii społecznej dzięki, której możliwa jest samodzielność, samopomoc i samowystarczalność.

Ponadto w Gminie Nysa planowane jest utworzenie Centrum Usług Społecznych (na bazie Ośrodka Pomocy Społecznej) - nowa jednostka organizacyjna gminy i nowa instytucja lokalnej polityki społecznej, która ma służyć rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym.

Cel szczegółowy 1: zwiększenie udziału PES jako dostawców usług reintegracyjnych

W ramach Celu zaplanowano działania mające na celu wsparcie w tworzeniu nowych PES jak również rozwój istniejących podmiotów w zakresie wzmocnienia ich potencjału organizacyjnego, technicznego oraz produkcyjnego. Dodatkowo podjęcie działań, które podniosą jakość procesu reintegracji społeczno-zawodowej, poprzez wprowadzenie nowych elementów, podniesieniu kompetencji pracowników PES. Dodatkowo wspieranie i promowanie innowacji w całym procesie.

Cel szczegółowy 2: wzmocnienie potencjału organizacyjnego i ekonomicznego PS

W momencie tworzenia Planu na terenie Gminy Nysa nie było PS, które posiadają akredytację ministerialną. W ramach realizacji tego celu przewiduje się działania obejmujące tworzenie PS. Zaplanowano również działania mające na celu wzmocnienie potencjału organizacyjnego i produkcyjnego (infrastrukturalnego, technicznego) przyszłych Przedsiębiorstw Społecznych, jak również wzmocnienie kompetencji osób zarządzających oraz pracowników PS.

Cel szczegółowy 3: Rozwój i upowszechnienie wiedzy o ekonomii społecznej

Działania w ramach Celu szczegółowego 3, będą ukierunkowane na upowszechnienie nie tylko samej idei ekonomii społecznej, ale również na zwiększenie rozpoznawalności PES w gminie, poprzez działania promocyjne, edukacyjno-upowszechniające, skierowane do mieszkańców Gminy Nysa.

Kreowanie pozytywnego wizerunku PES, jak również promocja świadczących przez nie usługi i wytwarzanych produktów. W ramach celu zaplanowane są również działania skierowane na rozwój współpracy instytucji otoczenia ekonomii społecznej oraz wspieranie aktywności obywatelskiej w obszarze ES.

Podsumowanie

Ekonomia społeczna należy do kategorii bardzo złożonych. Łączy w swojej idei sferę ekonomiczną ze społeczną aktywnością obywateli. Jej rozwój uzależniony jest w głównej mierze od inicjatyw mieszkańców, dzięki którym możliwe jest budowanie nowych, aktywnych form uczestnictwa lokalnego. Kluczową rolę w obecnych warunkach ekonomia społeczna powinna pełnić w zakresie tworzenia dogodnych warunków reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych społecznie. Mając na uwadze zmiany demograficzne, które w najbliższej przyszłości czekają Gminę Nysa, istotnym jest kształtowanie pozytywnych postaw wobec ES. Takie działania skierowane powinny być głównie do ludzi młodych. Pokazanie młodzieży jakie pozytywne skutki dla rozwoju osobistego, otoczenia w którym funkcjonuje przynosi działanie w tej sferze da szansę na jej pożądaną rozwój. Równocześnie wśród młodych ludzi zwiększy się prawdopodobieństwo, że wyposażeni w taki rodzaj umiejętności, znając specyfikę funkcjonowania w ES, wybiorą drogę zawodową z nią związaną.

W dalszym ciągu sporym wyzwaniem dla nyskiego społeczeństwa jest aktywizowanie zawodowe osób niepełnosprawnych. Jak wynika z danych OPS ich sytuacja uległa poprawie – z roku na rok spada liczba osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej. Niezależnie od tego działania w tym kierunku stanowią ważny element rozwoju ES w Nysie. Ważną rolę w całym procesie pełni ZAZ. Jak wynika z celów, które sobie założył na przyszłość (uruchomienie stolarni czy też utworzenie zakładu pracy chronionej) będzie możliwe utworzenie kolejnych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, których odsetek wśród ogólnej liczby bezrobotnych w gminie to 11,8%. Ważną rolę w tym aspekcie spełniają ŚDS i WTZ. W Nysie, to na nich głównie spoczywa integracja osób niepełnosprawnych. Zakładane przez placówki cele głównie zwiększenie liczby osób uczęszczających na zajęciach z rehabilitacji społecznej i zawodowej w przyszłości pozwolą na efektywniejszy wpływ ekonomii społecznej w obszarze niepełnosprawności.

Analizując założenia KIS i CIS, a także ZAZ, WTZ czy ŚDS funkcjonujących na terenie Gminy Nysa rysuje się obraz dynamicznego rozwoju w obszarze ES. Ścisła współpraca pomiędzy jednostkami, plany dalszego rozwoju (otwieranie kolejnych warsztatów poszerzających ofertę CIS) stworzą warunki dla aktywizacji nowych osób, szczególnie kobiet powracających na rynek pracy, niepełnosprawnych i bezrobotnych. Poprzez takiego rodzaju działania pomocowe możliwe jest zniwelowanie do minimum bezrobocia, szczególnie długotrwałego (stanowi ono około 40% wszystkich bezrobotnych z terenu gminy).

Na szczególną uwagę w gminie zasługują osoby starsze. Jak wynika z danych statystycznych prognozowanych na kolejne lata, gmina będzie musiała zmierzyć się z opieką i integracją osób w wieku senioralnym. ES stwarza ku temu idealne warunki. Angażowanie się osób starszych w podmiotach tj. np. kluby seniora (trzy na terenie Gminy Nysa), czy też uczestnictwo w zajęciach oferowanych przez DDP wspierających idee samopomocy tak bardzo ważnej w ES.

Równocześnie z pracami nad Lokalnym Planem Rozwoju Ekonomii Społecznej w Gminie Nysa trwają prace związane z Gminnym Programem Rewitalizacji. Ekonomia Społeczna stanowi w tym zakresie bardzo ważny obszar. Podmioty stanowiące jej trzon (stowarzyszenia, fundacje, PZS) są szansą na animację społeczności lokalnej i proces ożywienia aktywności społecznej i gospodarczej. W tych działaniach nie można pominąć mieszkańców 26 sołectw zlokalizowanych w obrębie gminy. PES pozwolą na dywersyfikację ich źródeł dochodów oraz dostarczenie usług społecznych w zależności od zapotrzebowania i lokalnych uwarunkowań.

Plan zakłada, że Gmina Nysa będzie w kolejnych latach mocno wspierać rozwój ES na swoim obszarze. Planowane działania z wykorzystaniem np. klauzuli społecznej przy zamówieniach publicznych, systematyczne warsztaty i szkolenia z obszaru ES, organizowane licznie festyny czy pikniki będą służyły propagowaniu wśród mieszkańców gminy idei i wartości wynikających z Ekonomii Społecznej. Natomiast utworzenie Centrum Usług Społecznych poprzez wspólne działania o charakterze niematerialnym dedykowane osobom, rodzinom i społeczności lokalnej, które bazują na potencjale, wiedzy, doświadczeniu i zasobach środowiska lokalnego przyczyni się do podniesienia jakości życia mieszkańców poprzez zaspakajanie ich aktualnych potrzeb. CUS zapewni możliwość uzyskania różnych usług społecznych w jednym miejscu – bez potrzeby chodzenia do urzędu, ośrodka pomocy społecznej czy innej jednostki. Zapewni dopasowanie oferty usług społecznych do realnych potrzeb społeczności lokalnych i dostarczenie ich w sposób skoordynowany.

Monitoring

Ze względu na przyjęty okres realizacji Lokalnego Planu Rozwoju Ekonomii Społecznej dla Gminy Nysa na lata 2023-2030, zakłada się sukcesywną analizę przyjętych celów i działań. Zmiany w dokumencie będą dokonywane jedynie w wyjątkowych sytuacjach, spowodowanych potrzebami regionalnymi lub krajowymi (np. związanymi z dostępnymi środkami finansowymi). Sposób przygotowania, procedowania i realizacji niniejszego dokumentu będzie podstawą do opracowania Planu Rozwoju Ekonomii Społecznej dla Gminy Nysa na kolejny okres, uwzględniającego doświadczenia z poprzedniego dokumentu.

Materiały źródłowe

1. Krajowy Program rozwoju Ekonomii społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej, Warszawa 2021r.,
2. Główny Urząd Statystyczny,
3. Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Opolskiego na lata 2023-2025, Opole marzec 2023,
4. Szczegółowa Diagnoza Obszaru Rewitalizacji w Gminie Nysa, Nysa marzec-kwiecień 2023,
5. Ustawa o ekonomii społecznej z dnia 5 sierpnia 2022 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 1812 ze zm. poz. 2140), Warszawa 2022,
6. Ustawa o zatrudnieniu socjalnym z dnia 13 czerwca 2003 r. (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 2241), Warszawa 2022,
7. A. Leszkiewicz, Miejsce przedsiębiorstw społecznych w strategiach rozwoju gospodarczego, [w:] Wspieranie ekonomii społecznej, red. J. Hausner, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków 2008,
8. J. Hausner, Ekonomia społeczna jako kategoria rozwoju [w:] Hausner J. (red.) Ekonomia społeczna a rozwój, MSAP, Kraków 2007,